

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**MAGYAR SPORTSIKEREK BEN GAZDAG EGYÉNI
SPORTÁGAK VERSENYKÉPESSÉGI TÉNYEZŐINEK
MEGHATÁROZÁSA FIATAL SPORTFOGYASZTÓK
MEGÍTÉLÉSE ALAPJÁN**

Madarász Tamás

Témavezető:

Dr. Bácsné Dr. habil. Bába Éva

egyetemi docens



DEBRECENI EGYETEM

Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Debrecen,

2018

Tartalom

1. A KUTATÁS ELŐZMÉNYEI	4
2. A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI ÉS A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK BEMUTATÁSA.....	5
2.1. Témafelvetés és a kutatás aktualitása.....	5
2.2. Célkitűzések és hipotézisek megfogalmazása.....	7
3. ELŐZMÉNYEK, ALKALMAZOTT MÓDSZEREK ÉS A VIZSGÁLATI MINTA BEMUTATÁS ...	9
3.1. A kutatás kiindulási alapja	9
3.2. A szekunder kutatáshoz felhasznált adatbázisok és módszerek.....	9
3.3. Primer kutatás elemzési módszerei	10
3.4. A vizsgálati minta bemutatása	16
4. AZ ÉRTEKEZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	18
5. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ, ILLETVE ÚJSZERŰ EREDMÉNYEI.....	30
6. ÖSSZEFOGLALÁS	31

1. A KUTATÁS ELŐZMÉNYEI

A kutatás témáját személyes kötődés miatt választottam, hiszen a 19 éves aktív cselgáncsozói pályafutásom alatt számtalanszor képviseltem Magyarországot színeit a különböző korosztályos világversenyeken. A sportolói karrierem során sikerült olimpiai kvalifikációt szerezni, így a Magyar Olimpiai Csapat tagjaként részt vettem a 2012. évi Londoni Olimpiai Játékokon. Súlycsoportomban az Olimpia legjobb 16 versenyzője közé jutottam és 9. helyezett lettem.

Egyéni sportolóként számtalan esetben fordult elő velem az, hogy a versenyzéshez szükséges támogatási összegeket saját magamnak kellett összegyűjtenem, illetve szponzorokat és mecénásokat is csak közvetlen ismerősi, baráti körömből találtam. Ezért is választottam a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar és a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástudományi Kar által közösen akkreditált MSC Sportmenedzseri képzést, ahol 2013 januárjában szereztem diplomát. Úgy gondoltam, hogy a képzésen megszerzett tudásomat az egyéni sportolók menedzselésében tudom majd kamatoztatni.

Már az egyetemi diplomamunkám témája is a cselgáncs sport és működtetésének gazdasági vonatkozásai voltak, amit szeretnék alapként felhasználni a jelenlegi kutatásaim során is. Természetesen bővíteni kívánom a témát, és egy versenyképességi kutatás keretein belül szeretném megvizsgálni a cselgáncs mellett a hasonló helyzetben lévő egyéni magyar sikersportágak közül még a vívást, a tornát, a birkózást, a kajak-kenut, és az öttusát.

Amikor a diplomamunkám során elemeztem a cselgáncsot, éppen a döntéshozók kezei között volt a sportág, és fennállt annak a veszélye, hogy lekerül az olimpiai játékok programjáról, ami gyakorlatilag a sportág halálát jelentette volna. Azóta a birkózás és az öttusa is hasonló helyzetbe került, illetve a kajak-kenuval kapcsolatban is megjelentek hasonló félelmek.

Kutatásom során azt vizsgálom, hogy milyen módszerekkel lehetséges a sportágak versenyképességét javítani, megmenteni azokat attól, hogy kikerüljenek az olimpiai programból, így biztosítva a versenyhelyzetet, amely szükséges a további jó eredmények elérése szempontjából. Hivatásomnak tekintem, hogy a kutatás során nyert tényleges adatokkal e sportágakat szolgáljam, és valóban egy új utat, egy szebb és jobb jövőképet mutassak a szövetségeknek.

2. A KUTATÉS CÉLKITŰZÉSEI ÉS A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK BEMUTATÁSA

Az első fejezetben a disszertációm általános jellegű bemutatását és a vizsgált terület aktualitásának megfogalmazását követően, a szekunder és a primer kutatáshoz kapcsolódó célkitűzéseimet és hipotéziseimet ismertetem.

2.1. Témafelvetés és a kutatás aktualitása

A sport társadalmi, gazdasági, kulturális, nemzeti identitást meghatározó tényező. Egyénileg az önmegvalósítás, a szabadidő kulturált eltöltésének eszköze, az egészségtudatos életvitel megtestesítője. Társadalmilag közösségformáló, sőt nemzeti összetartó erőt befolyásoló tényező. A sport gazdasági hatása is könnyen belátható, hiszen az egészséges életvitel nagyobb teherbírással, kevesebb munkahelyi hiánnyal, és így kevesebb egészségbiztosítási kiadással is jár. A sport megnövekedett jelentőségét az is igazolja, hogy ezt a kormányzat is felismerte, és 2010 óta stratégiaileg kiemelt ágazatként kezeli (MADARÁSZ, 2016b).

Magyarországon a jelenlegi kormányzat kiemelt ágazatként tekint a sportra, melynek köszönhetően soha nem volt még ennyire támogatott a hazai sportágazat. Hazánkban MUSZBEK (2016) szerint a teljes magyar sportpiac mintegy 73%-át az állam finanszírozza, a maradék 27%-át pedig a magán befizetések alkotják. ÁCS (2007) szerint a hazai sport finanszírozási csatornáit a központi költségvetés, illetve az önkormányzatok jelentik. Hazánkban a közvetlen költségvetési juttatásokon felül egy speciális támogatási rendszer működik, amely a TAO nevet viseli. Magyarország Kormánya 2010-ben szavazta meg és 2011-ben be is vezette a rendszert, amely a látvány csapatsportágak – a labdarúgás, vízilabda, kézilabda, jégkorong és a kosárlabda – kiemelt támogatását szolgálja. Mára a röplabda is bekerült e sportágak közé, így már hat kiemelt TAO sportágról beszélhetünk. A három betűs rövidítés a *társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény* címéből ered (SÁRKÖZY, 2002). A támogatási rendszer működése során az állam lemond adóbevétele egy részéről, lehetőséget biztosítva a szervezeteknek, hogy maguk döntsenek adóbefizetésük felhasználásáról. A vállalat szabadon dönthet a sport támogatása mellett, igaz ezt célzottan az utánpótlással kapcsolatos kiadásokra lehet fordítani. Az Európai Unió és a kormány a törvény elfogadásával precedenst teremtett az ilyen típusú sportfinanszírozásra. A rendszer egyedisége miatt azonban az EU 2017-ig adott engedélyt az e formában működő támogatások folyósítására. Mára azonban már kiderült, hogy a TAO – ha nem is teljesen az eddigi formában – TAO-2 néven tovább működhet. A TAO hatására hihetetlen mértékű sportági fejlesztés indult a csapatsportágak tekintetében, amelyek sosem valósultak volna meg a kormányzat ilyen irányú törekvése nélkül. A sporttámogatás fő célterülete a látvány-és csapatsportágak voltak. Ez a kiválasztás azonban ellentétben áll a sportági

eredményességgel, hiszen az utóbbi években, évtizedekben a csapatsportágak sikeressége messze elmarad az egyéni olimpiai sportágakétól.

Hazánkban mégis ezek – különösen a labdarúgás – iránt jelentkezik a legnagyobb érdeklődés. Ennek hátterében az állhat, hogy sporttörténelmünket alapjaiban határozza meg az „Aranycsapat” korszaka. A magyar sportrajongók azóta is a magyar futball feltámadását várják, remélik. Bizonyítja ezt a 2016-os labdarúgó Európa bajnoksághoz kapcsolódó „nemzeti katarzis” élménye is. 2016 nyarán a magyar labdarúgó-válogatott férfi felnőtt csapata történelmi sikert aratott, hiszen nemcsak, hogy kvalifikálták magukat a franciaországi kontinenstornára, de ott igen sikeresen vették az akadályokat és lettek csoportelsők, majd nyolcad döntősök. Az ország futball-lázbán égett, és mindenki bármilyen - politikai, társadalmi, vallási, szurkolói stb.- hovatartozástól függetlenül együtt buzdította a magyar labdarúgókat Franciaországban és hazánkban is. Az intenzitását ennek az élménynek fokozhatta a hosszú évek sikertelensége is, amely katalizátorként növelte a katartikus élményt.

Azonban 2016 nyarán ötkarikás játékokat is rendeztek a brazíliai Rio de Janeioban. Nem lehet elmenni a magyar sportolók teljesítménye mellett, hiszen összesen 8 aranyérmet szereztek, mellyel a 12. helyet szerezték meg 207 ország rangsorolásában. Fantasztikus teljesítményük azonban megítélésem szerint mégsem okozott olyan katarzist, mint amit a labdarúgó kontinensbajnokság kapcsán említettem. Az egyéni sportágak mindig a csapatsportok és főleg a labdarúgás árnyékában léteztek, és emiatt a szakágak gyakran nem kapták meg a méltó elismerést.

Páratlan teljesítmény pedig az, amit az olimpiakonok tesznek Magyarország sportjáért 1896 óta, hiszen a nyári ötkarikás játékok tekintetében, ha összevetjük a magyar sportolók által megszerzett 490 érmet az ország populációjának számával, akkor az előkelő 3. helyen szerepelünk a 142 országot tartalmazó listán (MEDALSPERCAPITA, 2016). A kormányzat ezt észlelve hozta létre a 16 egyéni sport kiemelt támogatási rendszerét (amely a röplabda TAO-ba való átsorolásával 15 sportágra csökkent).

A Tao-s és az egyéni sportágak komoly állami támogatásban részesülnek, ami azonban SÁRKÖZY (2013) szerint csak ideiglenesen lehet életképes. A látvány-és csapatsportágakkal kapcsolatban kockázatot jelent, hogy az állam erőteljes támogatói jelenléte miatt a klasszikus értelemben vett szponzoráció eltűnik a magyar sportrendszerből. Rövidtávon a megemelkedett keretösszegek ugyan jelentős segítséget jelenthetnek, de távlatokban gondolkodva egy nyugati minta szerint, üzleti alapon működő sportágazat kialakulása tűnik szükségszerűnek.

Az állami támogatás csökkenése után természetesen a versenyképesek maradhatnak csak a „sportágak piacán”. DÉNES (2015) szerint csak kevés sportág képes a professzionális versenyrendszer feltételeinek hosszú távon megfelelni. Csapatsportágakból kettő (labdarúgás, rugby), míg egyéni sportágakból hét (autóversenyzés, tenisz, atlétika, golf, kerékpár, bokszt, tánc) rendelkezik kontinentális szinten

professzionális működéssel. Országonként azonban minden egyes sportág törekszik a professzionális működésre.

ÁCS (2007) kijelenti, hogy „Magyarországon a versenysportot az olimpia-centrikusság jellemzi”, azonban országunk olimpikonjainak kiemelkedő teljesítménye olyan sportágakban jelentős, amelyeknek „relatív nemzetközi jelentősége csökken”.

A fő kérdés: hogyan lehet segíteni a hagyományosan sportsikereket hozó egyéni sportágak fennmaradását? Esetlegesen kialakítani professzionális működtetésüket?

2.2. Célkitűzések és hipotézisek megfogalmazása

A **disszertáció alaphipotézise** a nemzetközi és hazai szakirodalom, továbbá a saját kutatásom szerint a következő: *A magyar sportsikereket halmozó egyéni sportágak nemzetközi és hazai viszonylatban is hátrányban vannak a csapatsportokkal szemben. Ezek a sportágak társadalmi összetartó erőként jellemezhetők, amelyek a sikereikkel pozitív irányba terelik a nemzeti identitástudatot. Jelenleg az ötkarikás játékokon szerepelnek, amely négyévente biztosítja számukra a magas minőségű és mennyiségű médiamegjelenést, azonban potenciálisan veszélyeztetve vannak a programból való kikerülés tekintetében. Magyarország rendszeresen kiemelkedő eredménnyel szerepel a nyári olimpiai játékokon, így a sportágaknak és a sportrajongóknak is a legmeghatározóbb a négyévenkénti szereplés.*

Vizsgálatom célja feltárni és bemutatni az egyéni sportágak versenypotenciálját befolyásoló tényezőket, hiszen ezen faktorok beazonosítása segíthetne megőrizni, illetve javítani a magyar szempontból sikeres egyéni sportágakként nyilvántartott vívás, torna, öttusa, kajak-kenu, birkózás és cselgáncs versenyhelyzetét. A kérdés úgy is megfogalmazható, hogy e sportok esetében a sportszakmai sikeren túl mi biztosíthatja a társadalmi elismertséget, illetve a gazdasági eredményességet?

A disszertáció **célkitűzései** a következők:

- C1: Bemutatni a versenyképességi kutatások rendszerét, és megállapítani az egyéni sport versenyképességének alkotó elemeit.
- C2: Megvizsgálni, hogy miért szenvednek hátrányt az egyéni sportágak a csapatsportágakkal szemben? Nevezhetjük egyfajta sportdiszkriminációnak a helyzetet, amelyben ezek a sportágak vannak?
- C3: Elemezni, hogy melyek azok a tényezők, amelyek az egyéni sportfogyasztók táborát szélesíthetik.
- C4: Megfogalmazni, hogy milyen változások lehetnek szükségesek ahhoz, hogy az egyéni sportágak versenyhelyzetét javítani lehessen?

Disszertációm célja továbbá, hogy a hazai viszonylatban sikeres egyéni sportágak segítségével megtaláljam azokat a tényezőket, amelyek elősegítik a szakágak nemzetközi népszerűségének növelését, annak érdekében, hogy minél nagyobb nézőközönség érdeklődjön a sportágak iránt.

A disszertációm **hipotézisei** a következők:

- H0: Az egyéni sport versenyképességét meghatározó tényezők beazonosíthatóak.
- H1: Feltételezem, hogy az egyéni sportágak hátrányt szenvednek a látvány-csapatsportágakkal szemben a nézettség függvényében. Feltételezem, hogy a hat kiválasztott egyéni sportág nézettsége alacsony, amelynek az oka a sportágak kevésbé látványos mozgásformája és lebonyolítása.
- H2: Feltételezem, hogy az emberek az izgalom, az emberfeletti teljesítmény és a kiemelkedő látvány miatt követik a sportot.
- H3: Feltételezem, hogy a férfiak inkább érdeklődnek a sportesemények iránt, mint a nők.
- H4: Feltételezem, hogy a férfiakat inkább érdekli a sportesemény típusa és minősége, mint a rendezvényhez kapcsolódó kiegészítő programok, szolgáltatások vagy a jegyárak.
- H5: Feltételezem, hogy a nőket jobban befolyásolják a sportesemény „show-elemei”, mint a végeredmény vagy a pályán zajló küzdelem.
- H6: Feltételezem, hogy az emberek inkább a kiemelkedő sporteseményeket követik a televízióban, a jól megszokott egyéb műsorok helyett.

3. ELŐZMÉNYEK, ALKALMAZOTT MÓDSZEREK ÉS A VIZSGÁLATI MINTA BEMUTATÁS

3.1. A kutatás kiindulási alapja

A szakirodalomban fellelhető versenyképességi fogalmak alapján kialakítottam a kutatási célnak leginkább megfelelő versenyképesség fogalmát. Versenyképesség alatt „nem elegendő csak a piaci eredményességet értelmezni, hiszen a versenyképesség mértéke erőteljesen függ a sikeres részvételtől, a tartós fennmaradástól és a gazdasági potenciál gyarapodásától a verseny során. Az érintetteknek szükséges egyrészt a keresleti versenyben történő sikeres helytállás, másrészt elengedhetetlen a versenyben való minél komplexebb alkalmazkodás is. Azok az érintettek tekinthetőek versenyképesnek, amelyek ezen tényezők maximalizálására törekednek miközben versenyben állnak versenytársaikkal.” A továbbiakban a versenyképesség ezen értelmezését használom.

Egyetértek STOCKER – SZABÓ (2011) értelmezésével, miszerint a versenyképességet a sportban kétféleképpen értelmezhetjük, nemzetgazdasági sportszakmai versenyképességként és nemzetgazdasági szintű sportgazdasági versenyképességként.

Megállapítom, hogy globális szinten létezik a sportágak közötti sportszakmai és sportgazdasági verseny. A látvány-és csapatsportok sportgazdasági potenciáljával az egyéni sportok kevésbé tudják felvenni a versenyt, viszont hazai sportszakmai sikerességük miatt fontos megállapítani, hogy milyen tényezők segíthetik ezeket a sportágakat a versenyben-maradásban.

A sportágakat vizsgálva a szakirodalom alapján megállapítom, hogy nézettségük alapján lehet összehasonlítani versenyképességüket. Ez a kulcstényező a sportgazdasági sikerességhez, mert ebből erednek a közvetítési jogokból származó bevételek, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) támogatása és Magyarországon az állami támogatás is. Másrészt ezt leginkább a sportszakmai sikeresség biztosíthatja. Hazánkban az általam vizsgált egyéni sportágak sportszakmai sikeressége bizonyított, így adódik a következtetés, hogy nézettségük növelésével sportgazdasági eredményeket is elvárhatunk tőlük.

A disszertáció során a nézettség szempontjából vizsgálom a sportágak versenyképességét. A kutatás során e tényező előidéző és befolyásoló összetevőit keresem, a sportágak versenyképességének növelhetősége érdekében.

3.2. A szekunder kutatáshoz felhasznált adatbázisok és módszerek

A téma szakirodalmának feldolgozásánál a kutatási területhez szorosan illeszkedő nemzetközi és hazai kutatásokat, jelentéseket, szakkönyveket és tudományos közleményeket vizsgáltam. Elemzésem során törekedtem arra, hogy az egyéni olimpiai sportágak nemzetközi és hazai helyzetét bemutassam. Mint azt korábban is írtam a célnak egyrészt a jelenlegi helyzet bemutatása volt, másrészt az, hogy a primer kutatások

megalapozásaként feltárjam a kutatási területemen használt módszereket és bemutassam az eddig publikált tanulmányok eredményeit.

A hazai statisztikai adatok, jelentések összegyűjtése során az Emberi Erőforrás Minisztérium Sportért Felelős Államtitkárságnak, illetve a vizsgált sportágak szakszövetségeinek az oldalait használtam, míg a nemzetközi adatok az EUROSTAT, FATO, OECD online adatbázisából származnak. A szócikkeket, tanulmányokat a *SCHOLAR*, *GOOGLE.HU*, *MATARKA*, *SCOPUS kereső adatbázisok segítségével értem el*. A szakirodalom feldolgozásának folyamatábráját (PRISMA 2009) az *1. számú mellékletben* szemléltetem.

A szekunder és primer adatok jellegének figyelembe vételével a vizsgálati célnak megfelelő feldolgozás érdekében többféle alkalmazott statisztikai elemző eljárást alkalmaztam. A statisztikai módszerek közül az egyszerű leíró statisztikák mellett keresztábra elemzést, független mintás t-próbát, faktoranalízist, valamint Mann-Whitney-próbát végeztem.

3.3. Primer kutatás elemzési módszerei

A szakirodalmazás során feltárt eredmények és összefüggések alapozták meg a primer kutatásomat. A primer kutatásomban kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt használtam. A kvantitatív kutatási módszert használtam, mikor pontos számokra és statisztikai adatokra volt szükségem. Kvalitatív kutatást használtam mikor az egyéni sportok esetében részletesen, összefüggésében kívántam megismerni a kialakult helyzetet.

Saját kutatásaim során a kvalitatív módszertanon belül egy félig strukturált mélyinterjú készítését végeztem el. Ez a módszer a feltáró kutatási módszerek alapvető eljárásai közé tartozik, mely során definiálják a vizsgált problémát vagy kialakítják az adott probléma megközelíthetőségének a lehetőségét (MALHOTRA – SIMON, 2009). A fő célom az volt, hogy az érintettek többé-kevésbé kötetlen beszélgetés során mondják el véleményüket, tapasztalataikat az általam vizsgált témaköréről. E felmérés típus jelentőségére hívja fel a figyelmet LEHOTA (2001) is, miszerint a *félig strukturált interjú* az egyéni mélyinterjú és a kvantitatív kérdőíves interjúk között áll, bizonyos tekintetben azok ötvözte, mivel tartalmaz zárt vagy választható, illetve skálás típusú kérdéseket, emellett nagyon sok nyitott kérdést is, mely a mélyinterjúhoz hasonlóan teret enged a válaszadó egyéni gondolatmenetének, véleményalkotásának kifejtésére. Az interjú tartalmazott nyitott és zárt kérdéseket egyaránt. A zárt kérdések fő célja a pontos és egzakt válaszok feltárása, míg a nyitott kérdések lehetőséget biztosítanak a szabad véleménynyilvánításra (LEHOTA – TOMCSÁNYI, 1994). *Az interjúkat* a torna, cselgáncs, öttusa, vívás és birkózás szakszövetségek vezetőivel 2016. július – 2016. augusztus között végeztem el. A megkérdezettek körébe 5 fő tartozott, mivel a kutatásaim szempontjából e szakszövetségek voltak a relevánsak, így a kiválasztás szempontja is ez volt. A kérdéseim az alábbi témakörök köré épültek:

- A szakszövetségeket alkotó egyesületekkel kapcsolatos adatok,
- A szövetségek létesítményeivel és finanszírozásával kapcsolatos információk,
- A sportágak szabálymódosításaival kapcsolatos ismeretek,
- A szövetségek által szervezett sporteseményekkel kapcsolatos adatok,
- Nézettségi adatok, amennyiben a sportág szerepel valamelyik médiaszolgáltató programjában.

A félig strukturált mélyinterjúk elkészítését követően, az interjúk során kapott válaszokból származó információkat felhasználva alakítottam ki a kérdőívet. BABBIE (2000) megfogalmazása szerint kérdőívnek nevezzük az „elemzésre alkalmas információk megszerzésére szolgáló kérdésekből és egyéb itemekből álló dokumentumot”. „A kérdőíves vizsgálatok különösképp alkalmasak nagy alapsokaságok leírására (BABBIE, 2000).” A kérdőíves megkérdezést azért tartottam fontosnak, mert az így kapott adatok statisztikai és matematikai módszerekkel elemezhetőek és összehasonlíthatók. A kérdőív összeállítását alapos elméleti kutatás előzte meg, a pontos és megbízható felmérés elkészítése érdekében. A kérdésstruktúra megválasztásánál a strukturált kérdéseket választottam, melyek előzetesen meghatározzák a válaszalternatívákat és a válaszadás formáját (MALHOTRA, 2008). A kérdőívek kitöltését megelőzően próbakérdés volt kisebb mintán, a lehetséges hibák kiküszöbölésére.

A kutatás nem minősül reprezentatívnak, a válaszadók kiválasztása önkényes mintavétellel történt. A kérdőíves megkérdezés személyes megkeresés útján valósult meg. A vizsgálat alapvető célja annak bemutatása volt, hogy a kitöltőknek milyen kapcsolata van a sporttal, milyen típusú sportágakat követnek inkább figyelemmel, és miért pont azokat a szakágakat nézik a médiában. A kérdéseimet az alábbi területek köré csoportosítottam:

- I. Szűrő kérdések: e részben a válaszadó sporttal való kapcsolata került felmérésre egyrészt aktív másrészt passzív sportfogyasztását illetően. A kérdésekre adott válaszok esetében több válasz megjelölésére is lehetőség volt. Amennyiben a válaszadó úgy nyilatkozott, hogy aktívan sportol, úgy meg kellett jelölnie, hogy mióta és mit sportol. Másrészt passzív sportfogyasztóként az érdekelt, hogy milyen csatornán keresztül követi a sportot. Azon megkérdezetteknek, akik nem bizonyultak aktív, illetve passzív sportfogyasztónak, azoknak ezt követően csak a IV. részt kellett kitölteniük.
- II. Sportfogyasztási szokások vizsgálata: a kitöltők a sportrendezvények látogatásának, nyomon követésének módjáról adtak választ. A válaszok esetében itt is több lehetőséget jelölhettek meg, illetve bizonyos kérdések esetében Likert-skála alapján értékelhették a megadott jellemzőket.
- III. Sporteseményekhez való viszonyulás vizsgálata: a válaszadók 1-8-ig Likert-skálán jelölhették meg, hogy az adott motivációs tényező mennyire befolyásolja őt a sportesemény figyelemmel

követését illetően. (39 szurkolói motivációs állítás, + 1 állítás: kiemelkedő sportesemény nézése vs. szokásos TV nézés)

- IV. Háttérváltozók: a kitöltők demográfiai adatai kerültek felmérésre nem, kor, lakóhely, iskolai végzettség és foglalkozás tekintetében. E fejezet keretein belül mértem fel a válaszadó jövedelemviszonyát is.

A kutatás során összesen 1200 kérdőívet töltöttem ki a 2017. szeptember és október közötti időszakban. A kitöltött kérdőívek beérkezését követően a kérdőívek rendszerezése történt meg, hogy kizárásra kerüljenek az érvénytelen, rosszul kitöltött kérdőívek. Ezt követően az elemzéshez felhasznált végleges elemszám 1006 darab lett. Az értékelhető kérdőívek alapján készítettem el az értekezésem „Eredmények” című fejezetét, valamint a „Következtetések” és az „Összefoglalás” részeket. A kérdőívet az *2. számú mellékletben* ismertetem. Az értékelhető kérdőívek számítógépre történő bevitele és feldolgozása során Microsoft Office Excel 2016-os programot, a vizsgálatra IBM SPSS Statistics 22.0 szoftvert használtam. A kérdőív alapján bevitt adatokat kódoltam a könnyebb feldolgozhatóság érdekében. A jobb értelmezhetőség és szemléltetés érdekében diagramokat, grafikonokat és táblázatokat használtam. Az egyszerűbb statisztikai mutatók közül a viszonyszámokat, az átlagszámítást és a szórást vizsgáltam. A két statisztikai adat arányát kifejező számok a viszonyszámok, melyek a statisztikai elemzések legegyszerűbb, legáltalánosabb eszközei (BALOGH et al., 2012). A megoszlási viszonyszámok a sokaság egyes részeinek a sokaság egészéhez mért aránya. Ezen érték százalékos formája határozza meg, hogy milyen arányban van jelen az adott részsokaság a teljes sokasághoz képest (SZÚCS, 2004).

Megoszlási viszonyszámokat a válaszadók koruk szerinti megoszlásánál alkalmaztam, ezek százalékos eredményeit pedig kördiagram segítségével ábrázoltam.

A viszonyszámok alkalmazásán kívül középértéket is számoltam. A középértékek önmagukban is fontos, összefoglaló jellegű mutatók, mivel egyetlen számmal minősítik a gazdaság vagy a társadalom állapotát. Mivel a középértékek egyetlen számmal jelzik a vizsgált sokaság tulajdonságait, megállapításánál nagy körültekintéssel kell eljárni. Az átlagok közös tulajdonsága, hogy egyszerű vagy súlyozott számítással határozhatjuk meg. Egyszerű számtani átlagot olyan esetben számítunk, amikor a sokaság egyedeinek gyakorisága azonos (SZÚCS, 2004).

Az összefüggések vizsgálata során használt IBM SPSS Statistics szoftverrel két és többváltozós összefüggés vizsgálatokat végeztem el. A változó kapcsolatának vizsgálatára χ^2 -próbát és kereszttábla-elemzést végeztem. A függő változók esetén Mann-Whitney próbát használtam. A nem-paraméteres próbák közül a Mann-Whitney-t választottam, mivel a csoportképző ismérv kétváltozós. A Mann-Whitney eljárás a kétmintás t-próba nem-paraméteres megfelelője, melynek során két csoport elemeinek párba állítása történik (HUNYADI et al., 1996). A Mann-Whitney próba egy legalább ordinális változó mediánját hasonlítja össze két, egymástól független csoportnál. Intervallum változóknál akkor használhatjuk, ha az

eloszlás jelentősen eltér a normálistól (MCKNIGHT P. E. – NAJAB J., 2010). A Mann-Whitney próbával a férfiak és a nők sportkövetési és sportesemények látogatásának szokásait hasonlítottam össze.

A primer kutatásom során a Khi-négyzetet és a Cramer-féle asszociációs együtthatót használtam. Azért ezt a két mutatót alkalmaztam, mert nominális változók vizsgálata során végeztem a kereszttábla-elemzést minimum 2 sorral és 2 oszloppal rendelkező tábláknál. A Pearson-féle X^2 - (Khi-négyzet) segítségével állapítottam meg, hogy két változó között van-e szignifikáns összefüggés. Amennyiben a Pearson-féle X^2 - (Khi-négyzet) szignifikáns eredményt mutatott, további elemzéseket végeztem, kiszámoltam a kontingencia-együtthatót és a Cramer-féle V-t. Azért ezt a két mutatót alkalmaztam, mert nominális változók vizsgálata során végeztem a kereszttábla-elemzést több mint 2 sorral és 2 oszloppal rendelkező tábláknál. A kontingencia-együttható a mintanagyságot használja a számításnál, a Cramer-féle V számításához a mintanagyságra és a kettő közül a kevesebb lehetőséget kínáló ismert kategóriáik számára van szükség. Utóbbi mutató számos kutató szerint a legmegbízhatóbb (SAJTOS – MITEV, 2007). Kereszttábla-elemzést végeztem a nemek és a sportolási szokásokat illetően.

A statisztikai próbák eredményeit $p < 0,05$ esetén tekintettem szignifikánsnak.

Az összefüggés vizsgálataim elkezdése előtt ellenőriztem, hogy az állításlistám alkalmas-e faktoranalízisre és meghatároztam a Cronbach's Alfa mutató értékét. A kérdőíves felmérés faktoranalízisének a főkomponens elemzést alkalmaztam.

Elvégeztem a változókra a Bartlett-tesztet, illetve a Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) érték kiszámítását. A Bartlett-tesztből a változók egymással történő erős korrelációjára tudtam következtetni. A KMO-értéke meghaladta az elvárt 0,5-ös küszöbértéket. Összességében elmondható, hogy a korreláció jelenléte és szignifikáns volta, az optimális MSA értékek (0,71 és 0,95 között), továbbá a KMO-értékek és a szignifikáns Bartlett-teszt értékei alátámasztották a változók alkalmasságát a faktoranalízisre.

A kutatásom során a WANN (1995) kérdőívének („Sport Fan Motivation Scale”) általam lefordított verzióját használtam. A szerző 8 faktort fogalmazott meg a szurkolói motiváció méréséhez. Ezek a *szurkolással járó feszültség, az önbecsülés, a hétköznapi életből való menekülés/kiszakadás, a szórakozás, a sportfogadás, az esztétika, a csoporthoz tartozás és a családdal való időtöltés.*

Wann a 8 faktort 23 éve határozta meg, és az eltelt idő alatt a fogyasztói szokások változtak. Manapság a sportfogyasztók élményfogyasztók is egyben, tehát alapjában véve szórakozni szeretnének a sport figyelemmel követése során. Ezt támasztja alá a korábban ismertetett ACS (2007) meghatározás is, miszerint a sport mára már a szórakoztatóipar szerves része. A folyamatos fejlődés miatt fontos, hogy a faktorokat alkotóelemeire bontsuk annak érdekében, hogy teljes képet tudjunk alkotni a motivációs tényezőkről. Ennek megfelelően például az esztétika faktort három területre vetítve vizsgáltam meg: a sportág, a sportoló és a létesítmény által kínált esztétikai elemekre.

A közösséghez tartozás faktor kialakításánál a családdal való időtöltést kiegészítettem a baráti társaságokkal az együvé tartozás vizsgálata érdekében. Emellett ebbe a faktorba csoportosítottam a magyarságtudatot is, hiszen hazánkban a sport nemzeti identitást meghatározó tényezőként funkcionál. Ezzel a lépéssel egyúttal az eredeti kérdőív önbecsülés tényezőjét is átemeltem. A mai társadalomra jellemző az állandó információszerzésre való törekvés, melyet a felgyorsult technikai eszközök felhasználásával könnyűszerrel elérnek a fogyasztók. Ebből a felfokozott információáradatból valamivel ki kell tűnni, hogy megnyerjük a nézők figyelmét. Emiatt alakítottam ki a tudásbázist lefedő két faktort, amelyek a sportot érintő tájékozottsággal és a technikai ismeretekkel kapcsolatos állításokat foglalja magába. Ezen faktorokat, illetve a nézettséggel kapcsolatban álló tényezőket nem tartalmazza Wann kutatása. Az interaktivitással, a kommentátor személyével és felkészültségével, továbbá az időtényezővel kapcsolatos állítások egyaránt a nézettséggel kapcsolatosak.

A hasonlóságokat és a különbségeket a 1. táblázatban szemléltetem.

WANN, 1995	MADARÁSZ, 2018	NAME OF FACTORS
Aesthetics Eustress Entertainment	Aesthetic of athletes Aesthetics of sports Aesthetics of facility Interestingness of the situation Interestingness of athletes	1. GETTING EXPERIENCE
Group affiliation Family Self-esteem Escape	Encouragement together Hungarian identity	2. COMMUNITY PARTICIPATION
3. WELL INFORMED		
4. technical knowledge		
5. SPORTS BETTING		
6. INTERACTIVITY		
7. COMMENTARY		
8. TIME FACTOR		

1. táblázat: A WANN-féle sportfogyasztási motiváció és a saját sportfogyasztási motivációt összehasonlító táblázat

Forrás: Saját szerkesztés (2018) Wann (1995) és saját adatbázis alapján (2018)

A faktoranalízis segítségével a mintában szereplők televíziós fogyasztásainak különbségeit reprezentáló dimenziókat tudtam kialakítani. A tényezőcsoportok megbízhatósági vizsgálatához a faktorok véglegesítését követően Cronbach's Alpha értékeket számítottam, ami a tényezők mentén kialakított

dimenziók belső konzisztenciáját megmutatta. Összességében a kérdőív mintán mért Cronbach- α értéke 0,93, ami jó megbízhatóságot jelez. A feltáró faktoranalízis során 39 állítást használtam fel. A kérdőív Eszerint, az eredeti struktúrához hasonlóan a scree-teszt alapján nyolc különálló faktort kaptam, ahol a KMO értéke 0,9 volt, a nyolc faktor összesen a variancia 64,47%-át magyarázza.

A későbbi elemzésekhez az egy faktorhoz tartozó állítások pontszámait összegeztem, így ezzel az összevont lépéssel a Cronbach- α összege az elfogadható és a jó értékek között található. A dimenziók értékeiket és a hozzájuk kapcsolódó elemszámokat az 2. táblázatban tüntettem fel.

2. táblázat: A Cronbach- α értéke a szurkolói motiváció kérdőív faktoraiban

Faktor	Példa	Cronbach-α	Állítások száma
1. Élmény szerzése	„Nem érdekel az eredmény, csak a sport örömeért, hangulatáért járok sporteseményre.”	0,82	15
2. Közösséghez tartozás	„Barátaimmal egyéni sportág bajnokságát figyelemmel követni nagyszerű időtöltés.”	0,79	6
3. Tájékozottság	„Szeretem megismerni az általam követett sportágak kialakulásának történetét.”	0,71	3
4. Technikai elemzés	„Szeretem, ha a sportközvetítések során a meghívott szakértők technikai elemzésekkel ismertetik meg velem az adott sportág mozgásrendszerét.”	0,78	3
5. Sportfogadás	„Számomra izgalmasabb egy sportesemény, ha fogadhatok a végeredményre.”	0,88	3
6. Interaktivitás	„Ha van lehetőségem, a sportközvetítések során hozzászólok a műsorhoz.”	0,81	3
7. Kommentátor	„A sportkommentátor személye döntő fontosságú számomra (a sportesemény követése során).”	0,82	3
8. Időtényező	„A sportesemény legyen rövid és izgalmas, különben elkapcsolok.”	0,72	3

Forrás: Saját kutatás (2017)

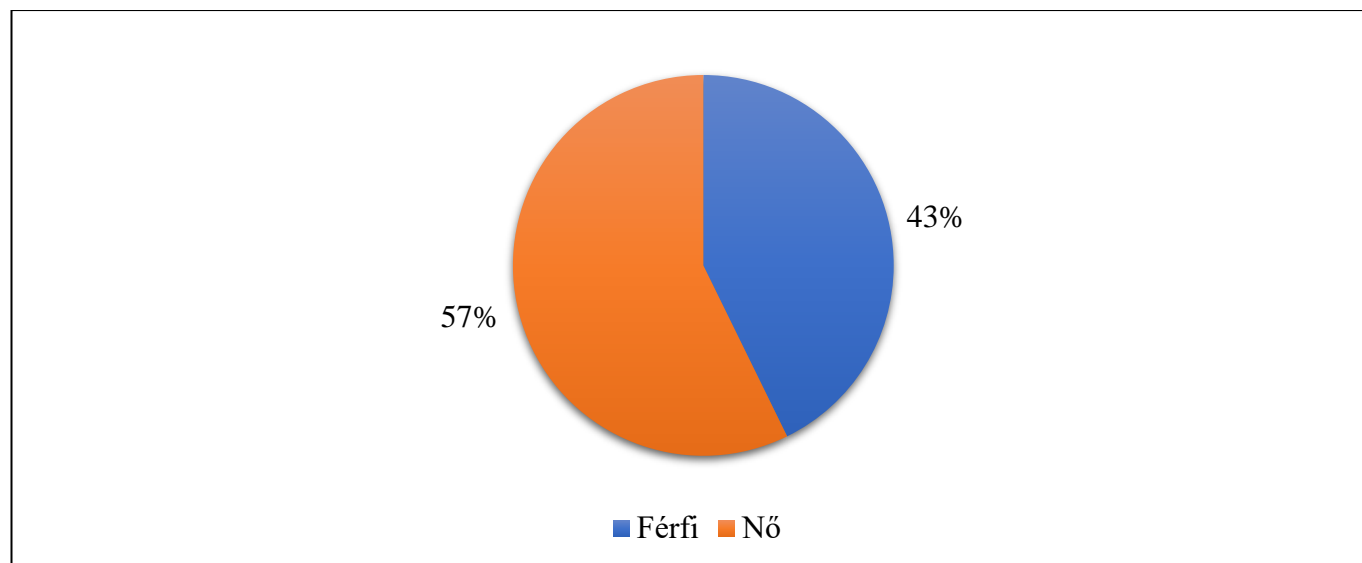
A kérdőívem felépítéséből és az összetettebb elemzések könnyebb értelmezhetőségéből adódóan az elemzést a háttérváltozó adatok bemutatásával kezdem. Ezt követően a kapott eredmények közötti összefüggéseket ismertetem az Eredmények fejezetben.

A független mintás t-próbát magas mérési szintű változók esetén alkalmaztam, mely során két csoport átlagát hasonlítottam össze. Levene-teszt segítségével ellenőriztem a két csoport szórás egyezését, majd ezután értelmeztem a t-próba eredményét. A független mintás t-próba alkalmazása során a vívás, a cselgáncs, a birkózás, a torna, a kajak-kenu és az öttusa sportágakat vizsgáltam olyan módon, hogy a vizsgálat során csoportosító változóként használtam egy adott sportág követési szokásait (követi – nem követi) és a csoportok között összehasonlítottam a kialakított faktorok pontszámainak átlagát. A vizsgált

sportágak kijelölésekor fontos szempont volt, hogy olyan egyéni sportágakat válasszak, amelyek az újkori olimpiákon való szereplésük tekintetében kiemelkedő hazai eredményességet produkálnak, azonban a nézettségi adatokban nem teljesítenek számottevően. A fent említett sportágak nézettségi adatai a dokumentumelemzés során, illetve a jelen kutatásban is azt mutatják, hogy ezek a hagyományosan nagy sikereket elérő egyéni sportágaink, valóban alacsony nemzetközi és hazai nézői érdeklődést generálnak.

3.4. A vizsgálati minta bemutatása

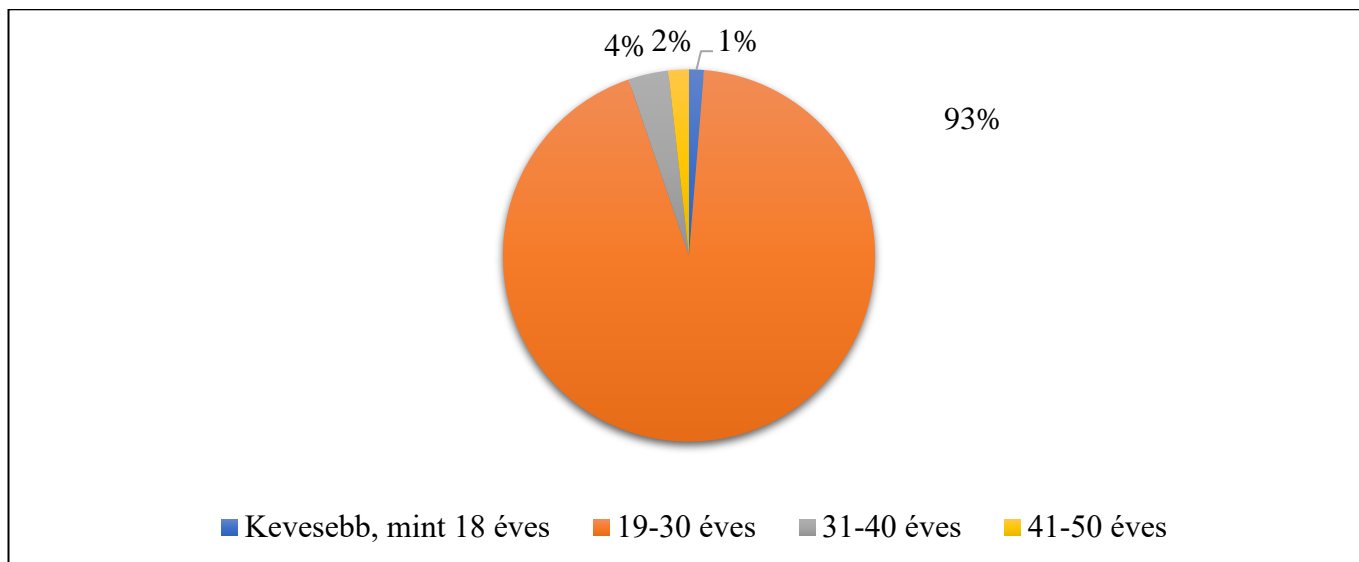
A válaszadók nemére vonatkozóan elmondható, hogy a megkérdezettek 43%-a (430 fő) férfi, míg 57%-a (576 fő) nő volt. Az adatokat a 1. ábra szemlélteti.



1. ábra: A megkérdezettek nemi eloszlása

Forrás: Saját adatbázis (2018)

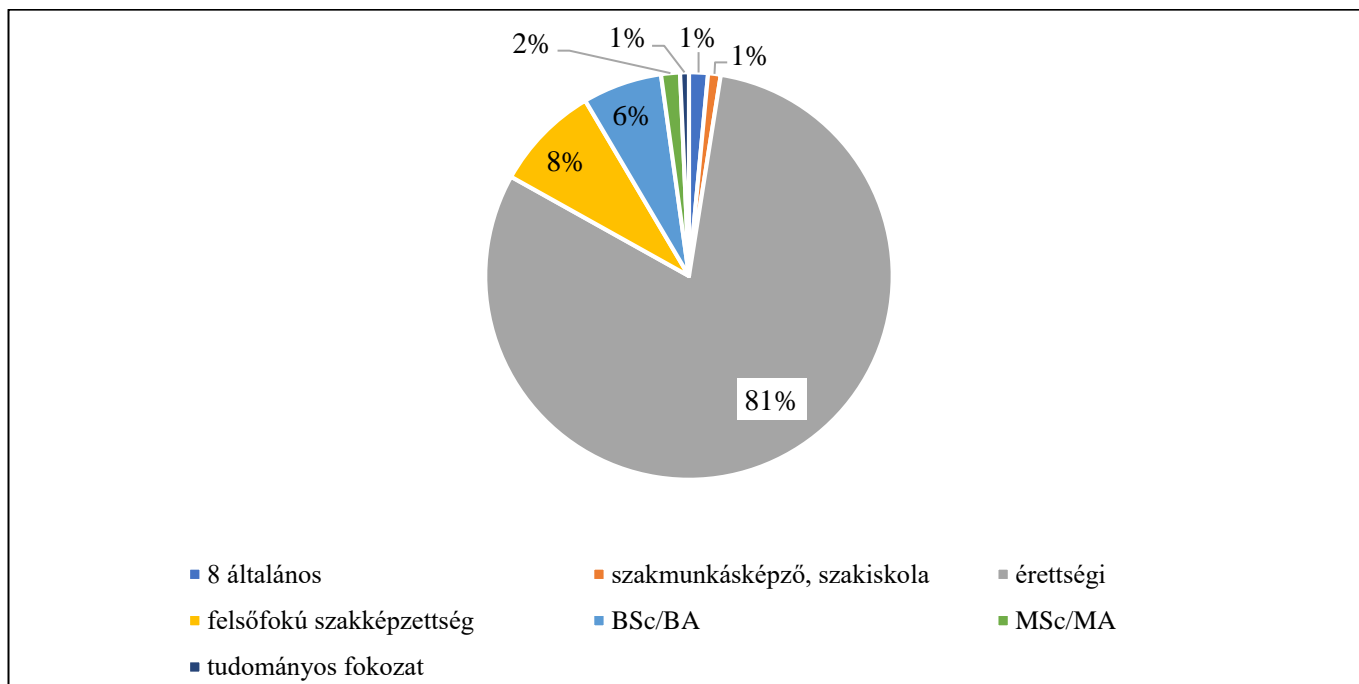
A megkérdezettek életkor szerinti megoszlását tekintve megállapítható, hogy nagy mennyiségben van jelen a 19-30 év közötti korosztály (930 fő). Ennek oka a mintavételezés módja, mivel az országos mintavételre tett kísérlet sikertelen volt, így főként a Debreceni Egyetem hallgatói közül kerültek ki a kérdőív kitöltői. A korosztályi eloszlás során pozitívan értékelhető, hogy a 30 év alattiak jelentik a minta 93%-át, hiszen ez a korosztály az, amelyik később, szülőként megfelelő irányba mozdíthatja a társadalom sporthoz való viszonyulását, és jövőbeli munkavállalóként fizetőképes sportfogyasztói keresletet jelenthetnek a vizsgált sportágaknak. A korosztállyal kapcsolatos adatok a 2. ábrán láthatóak.



2. ábra: A megkérdezettek korosztályi eloszlása

Forrás: Saját adatbázis (2018)

Iskolai végzettség alapján elmondható, hogy a korosztályi megoszlásnak megfelelően a legtöbb kitöltőnek középfokú végzettsége van, amely azzal magyarázható, hogy a válaszadók többségét egyetemisták alkották. A mintában 81% (811 fő) középiskolai érettségivel, míg 8% (85 fő) valamilyen felsőfokú szakképzéssel rendelkezik. 6% vagyis 63 fő alapfokú, és 1,5% (15 fő) mesterfokú diplomával rendelkezik. 1% (7 fő) kitöltőnek tudományos fokozata van. A végzettség szerinti megoszlás adatait a 3. ábra szemlélteti.



3. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettség szerinti eloszlása

Forrás: Saját adatbázis (2018)

4. AZ ÉRTEKEZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

C1 célkitűzés: *Bemutatni a versenyképességi kutatások rendszerét, és megállapítani az egyéni sport versenyképességének alkotó elemeit.*

H0 hipotézis: *Az egyéni sport versenyképességét meghatározó tényezők beazonosíthatóak.*

Bemutattam a versenyképesség fogalomkörét, alkotóelemeit és különböző irányzatait, fejlődését és mérésének lehetőségeit. Az általános összefoglalást követően kitértem a sporttal kapcsolatos versenyképességi kutatásokra, és megállapítottam, hogy az egyéni sport e témájú kutatásai hiányosak.

Azok az érintettek tekinthetők versenyképesnek, amelyek az eredményes részvétel, a hosszantartó fennmaradás és a gazdasági potenciál gyarapodásának maximalizálása mellett képesek versenyezni a versenytársaikkal. Megállapítottam, hogy globális szinten létezik a sportágak közötti sportszakmai és sportgazdasági verseny, ám a látvány-és csapatsportok sportgazdasági potenciáljával az egyéni sportok kevésbé tudják felvenni a versenyt.

Alapul vettem a csapatsportokkal kapcsolatos versenyképességi kutatásokat, és megállapítottam, hogy a sportágakat vizsgálva a szakirodalom alapján megállapítom, hogy nézettségük alapján lehet összehasonlítani versenyképességüket. Ez a kulcstényező a sportgazdasági sikerességhez, mert ebből erednek a közvetítési jogokból származó bevételek, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) támogatása és Magyarországon az állami támogatás is. Másrészt ezt leginkább a sportszakmai sikeresség biztosíthatja. Hazánkban az általam vizsgált egyéni sportágak sportszakmai sikeressége bizonyított, így adódik a következtetés, hogy nézettségük növelésével sportgazdasági eredményeket is elvárhatunk tőlük.

A sportfogyasztási szokásokkal kapcsolatos részletes vizsgálat során a nézettség növelhetősége céljából megvizsgáltam az átlagos, vagyis nem sportrajongó emberek sportfogyasztással kapcsolatos attitűdjét, hogy feltárjam; mi tartja távol, és hogyan lehetne beintegrálni őket a sport világába.

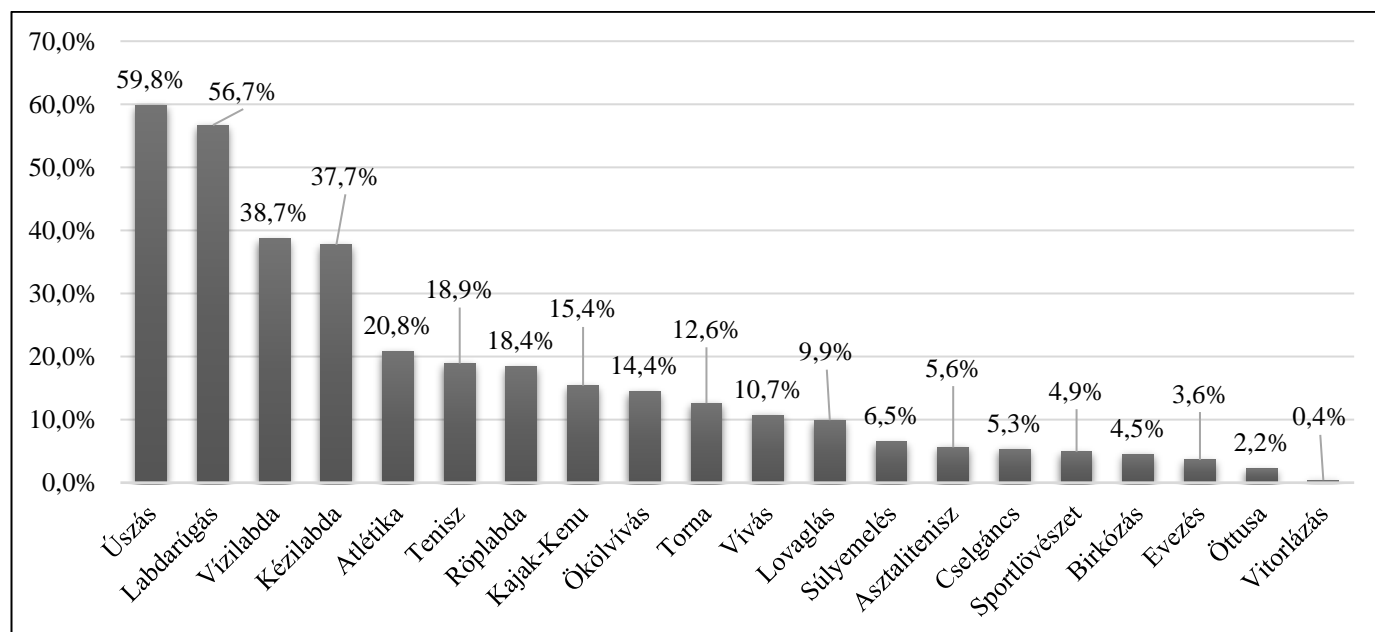
Az egyéni sport versenyképességét meghatározó tényező a nézettség, amely a látványossággal, az izgalom fokozásával és a kimenet bizonytalanságával növelhető. Ezen tényezők meghatározásával **a H0 hipotézisem igazolom.**

C2 célkitűzés: *Megvizsgálni, hogy miért szenvednek hátrányt az egyéni sportágak a csapatsportágakkal szemben. Nevezhetjük egyfajta sportdiszkriminációnak a helyzetet, amelyben ezek a sportágak vannak?*

H1 hipotézis: *Feltételezem, hogy az egyéni sportágak hátrányt szenvednek a látvány-csapatsportágakkal szemben a nézettség függvényében. Feltételezem, hogy a hat kiválasztott egyéni sportág nézettsége alacsony, amelynek az oka a sportágak kevésbé látványos mozgásformája és lebonyolítása.*

Megállapítottam, hogy az egyéni sportágak média képessége elmarad a magasabb nézettségi adatokkal rendelkező csapatsportágakkal szemben. A sport versenyképességi kutatásánál azt tapasztaltam, hogy az egyéni sportágakra vonatkozó vizsgálatok hiányosak, és jócskán elmaradnak a több kutatás alapjául szolgáló csapatsportokkal szemben. A nagyobb piacot jelentő labdás sportok versenyképességi vizsgálatainál azt tapasztaltam, hogy több piaci szereplő jelenléte az, ami a verseny alapjául szolgál, míg az egyéni sportoknál kijelentettem, hogy azok versenyképességét a médiaerősségük, és a közvetítések piacán elfoglalt szerepük alapján érdemes vizsgálni. Nem beszélhetünk sportdiszkriminációról, mert a vizsgálatom alapján a média minden sportágnak megadja a lehetőséget a televízióban való szereplésre, így nem a szektor szereplői, hanem a versenyhelyzet, a nézettség szabja meg a képernyőre kerülő sportágak listáját, így a nézettség „piaci mechanizmusa” okozza a szegmentálást és nem a diszkrimináció.

Ismertettem, hogy a vizsgálatban résztvevők 30,4%-a médiában követi a sportot, azonban a minta sportfogyasztási szokásainak elemzése során megállapítottam, hogy a labdarúgással csak az úszás volt képes felvenni a versenyt (4. ábra). Amennyiben a 2017. évi hazai rendezésű „vizes” világbajnokság nem Magyarországon lett volna, akkor a labdás sportok uralták volna a vizsgálatban szereplő emberek sportágak iránti érdeklődését, és az első három sportágban nem szerepelt volna egyéni sport. Figyelembe véve azt, hogy az utóbbi évtizedekben hazánkban a csapatsportágak eredményessége alulmarad az egyéni sportokkal szemben, ez az adat lehangelő. A kajak-kenut, amely sportágban szinte borítékolható, hogy minden olimpián érmet, érmekeket nyernek hazánk sportolói – és annak színe csakis a pillanatnyi tényezőktől függ – a mintában szereplők közül csak 137 ember (15,4%) követi a médiában, szemben a labdarúgás 505 főt (56,7%) számláló bázisával. Mindezek alapján a **H1 hipotézisemet igazoltnak tekintem** a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.



4. ábra: Melyik sportágot követik a médiában? (N=891 fő)

Forrás: Saját adatbázis (2018)

C3 célkitűzés: *Elemezni, hogy melyek azok a tényezők, amelyek az egyéni sportfogyasztók táborát szélesíthetik.*

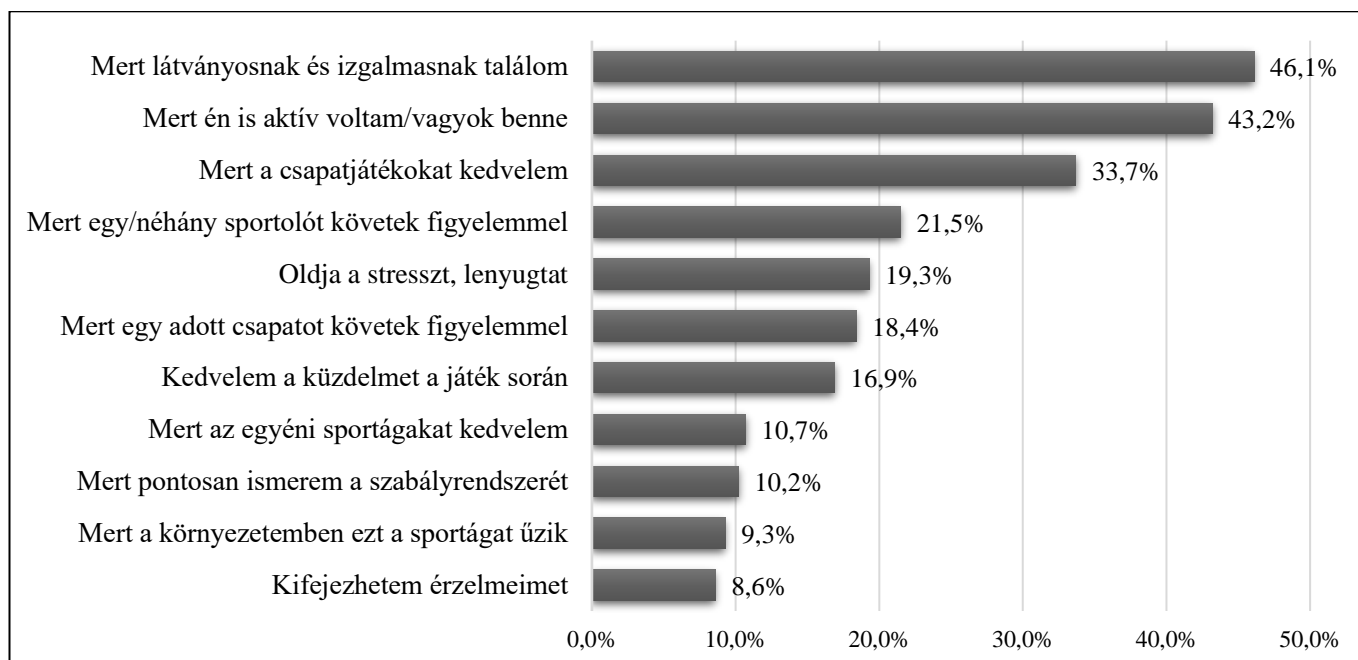
H2 hipotézis: *Feltételezem, hogy az emberek az izgalom, az emberfeletti teljesítmény és a kiemelkedő látvány miatt követnek sportot.*

A szekunder és a primer kutatás során megállapítottam, hogy az egyéni sportok versenyképességét a médiában elfoglalt helyük alapján határozzák meg. A szakirodalom tanulmányozása során megállapítottam, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) az ötkarikás játékok után elemzi a televíziós közvetítések nézettségi adatait, amelyek alapján határozzák meg az olimpiai mozgalomban szereplő sportágak támogatását. Amely szakág több nézőt vonzz, nagyobb potenciállal bír a sportágak versenyében, így annak létjogosultsága, versenyképessége erősebb lesz, mint a kisebb érdekeltséget kiváltó társai.

Ismertettem, hogy a szurkolók élményt keresnek a sport által és eme folyamatban a labdarúgás lekörözhetetlen előnyökkel rendelkezik. Ez az élmény iránti vágyódás megnyilvánulhat a közös szurkolásban, ahol a rigmusok és a felfokozott hangulat olyan miliőt generálnak, amely hosszú időn keresztül meghatározhatja a fogyasztó sporttal kapcsolatos gondolatait és megnyilvánulásait.

A sporttal kapcsolatos felfokozott érzelmi állapot megjelenése a tömeghatás miatt rendkívül intenzív, amely egyfajta flow állapotba tereli a szurkolót. A győzelmi mámor közös megélése, vagy a negatív behatások együtt történő feldolgozása közösségformáló erőként hat a csoportra, ahol a hasonló szemléletmódú szurkolótársakkal való találkozás egyfajta kikapcsolódásként is jelentkezhet. A mintában szereplők közül 19,3% (172 fő) azért követi figyelemmel a sporteseményeket, mert oldja a mindennapi rutinban felgyülemlett stresszt, és a monoton hétköznapiakból való „kiszakadás” elősegíti a feszültség feldolgozását (5. ábra).

A z eredményeim alapján ahhoz, hogy az emberek nagymértékben és huzamosabb ideig kövessenek egy vagy akár több sportágat, látványosság és felfokozott hangulat szükséges, amelyet a vizsgálat is alátámaszt. A kitöltők csaknem fele (46,1%) nyilatkozott úgy, hogy ezek a tényezők elengedhetetlenek számukra ahhoz, hogy sportot nézzenek. Így beigazolódni látszik az a tendencia, amely sok veszélyeztetett szereplőt jellemez, miszerint a sportágaknak rövidebbnek, izgalmasabbnak és látványosabbnak kell lenniük ahhoz, hogy megnyerjék a sportfogyasztók támogatását.



5. ábra: Miért követi ezeket a sportágakat? (N=891 fő)

Forrás: Saját adatbázis (2018)

Amennyiben lehetőség van rá ezt, a lebonyolítási mód változtatásával célszerű előidézni, ha azonban csupán csak ezzel a tevékenységgel nem képes elegendő izgalmi vagy érdekességi szintet növelni a sportág, úgy kényszerű eszközölni a szabályok módosítását. Csakhogy ez a döntés mindig kettős. Az irányítók egy-egy módosításnál mindig kettősséggel néznek szembe. A gazdasági érdek diktálta változtatások mindig a sport szakmailag indokolt lépések előtt vannak, így ezek a határozatok, a sportrajongók számára sokszor logikátlan vagy indokolatlan döntéseknek tűnnek. A könnyebb érthetőség érdekében sokszor alapjaiban változtatnak, amely negatív módon is kihathat a sportágra.

A vizsgálat adatait felhasználva kijelenthető, hogy az egyéni sportok versenyképességének növelése azok szabályrendszereinek és lebonyolítási módjainak izgalmasabbá, látványosabbá tételével érhető el. A bonyolult mozgásformák, vagy a túl hosszú versenymenet rontják a közvetíthetőség értékét, amely összességében megfosztja a nézőket a szurkolással járó élményektől. Továbbá egy olyan rendszer kialakítása is növelheti az előnyt, amely lehetővé teszi a sportágak viszonylagos rendszerességgel való megjelenését a média különböző csatornáin. Nem elegendő az évenkénti fél tucat sportesemény, hiszen a rendszeresen TV képernyőn lévő sportágak előnyt élveznek az időnként fel-fel bukkanó szakágakkal szemben. Persze a mennyiség alapján véve nem elegendő, hiszen emellett szükség van a magas minőségű, a kimeneti bizonytalanságot folyamatosan fenntartó rendezésre is, továbbá a magasan képzett szakkomentátorok jelenlétére is. A következtetéseket felhasználva a **H2 hipotézisemet igazoltam** a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.

C4 célkitűzés: *Megfogalmazni, hogy milyen változások lehetnek szükségesek ahhoz, hogy az egyéni sportágak versenyhelyzetét javítani lehessen.*

H3 hipotézis: *Feltételezem, hogy a férfiakat inkább érdekli a sportesemény típusa és minősége, mint a rendezvényhez kapcsolódó egyéb programok vagy a jegyárak.*

H4 hipotézis: *Feltételezem, hogy a férfiak inkább érdeklődnek a sportesemények iránt, mint a nők.*

H5 hipotézis: *Feltételezem, hogy a nőket jobban befolyásolják a sportesemény során megvalósított egyéb programok és azok hangulata, mint a végeredmény, vagy a pályán zajló küzdelem.*

H6 hipotézis: *Feltételezem, hogy az emberek inkább a kiemelkedő sporteseményeket követik a televízióban, a jól megszokott egyéb műsorok helyett.*

Az eredmények elemzése során megállapítottam, hogy a férfiak a sportesemény kiválasztásakor az általuk kedvelt sportok típusa alapján választanak rendezvényt. és az érdeklődési körükbe tartozó sportágak helyszíni vagy médián keresztül való követése során az ár számukra nem jelentkezik releváns befolyásoló tényezőként. A sportesemény hangulata szintén meghatározó komponens lehet, amely feltételezhetően a magas minőségű játék vagy küzdelem velejárója. Amennyiben a sportesemény színvonala a minimálisan elvárható szint alá csökken, a férfiak érdeklődése csökken az adott sportág iránt, amelyre a stadionok telítettségének vizsgálata a tökéletes példa. A játék minőségének látványos javulásával a stadionok látogatottságának a növekedése figyelhető meg, míg alacsony minőségű teljesítmény hatására a lelátók kiüresednek a sportesemények alatt. A rendszeres csalódás vagy kudarc, ami a kedvelt csapat vagy sportoló teljesítményromlásából következik, nem generál olyan pozitív élményeket, amelyek miatt megélné az adott sport fogyasztójává válni vagy maradni. Feltételezésem szerint ennek az a fő oka, hogy a szurkolók természetesen inkább a győzelemmel járó örömet részesítik előnyben, mint a vereség okozta kudarcból adódó negatív érzelmi attitűdöt. A férfiak – a vizsgálati adatokat elemezve – a sportteljesítményt helyezik előtérbe. Mindezek összesítésével a **H3 hipotézist igazoltnak tekintem** a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.

A sportfogyasztás kutatása során eltéréseket tapasztaltam a nők és a férfiak szokásai tekintetében, amely ellentétet megismerve, nagyobb sikerrel motiválhatóak a két nem képviselői. A vizsgálat eredményei azt bizonyítják, hogy a férfiak egyaránt jelentősen magasabb számban érdeklődnek a csapat, az egyéni és a technikai sportágak iránt, mint a nők. A férfiak a tájékozódási csatornáik megválasztása során a rádió kivételével minden lehetséges platformon informálódnak a sportról. Jelentősen többet olvasnak sporttal kapcsolatos újságokat, online felületeket és néznek sportműsorokat, mint a nők. Ez az általuk megismert információ-többlet teret nyer a sportfogadások tekintetében is, hiszen a férfiak között jelentősen magasabb azoknak a száma, akik online vagy papír alapú szerencsejátékon keresztül tippelnek a sporteseményekkel kapcsolatban.

A kutatás során kapott eredmények azt mutatják, hogy a férfiak között szignifikánsan magasabb azoknak a száma, akik – ha lehetőségük van rá – a helyszínrre is kilátogatnak, és élőben nézik meg a sporteseményt.

Az adatokat a 3. táblázatban szemléltetem. Ezen tényezők figyelembevételével **igazoltam a H4 hipotézisem** a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.

Mennyire jellemzőek Önre az alábbi állítások a sportesemények figyelemmel követése során?	Rangátlag		Mann–Whitney U próba értéke	p
	Férfi	Nő		
Csapat sportágakat követek figyelemmel.*	511,23	394,76	72234,50	0,01
Egyéni sportágakat követek figyelemmel.*	467,97	428,74	89192,00	0,02
Technikai sportágakat követek figyelemmel.*	514,11	392,49	71105,00	0,01
Sportlapok olvasásával követem figyelemmel.*	523,89	384,81	67272,00	0,01
Sportcsatornák nézésével követem figyelemmel.*	486,98	413,81	81741,50	0,01
Online tájékozódok.*	502,19	401,86	75778,00	0,01
Rádióban követem a sportot.	436,41	453,54	94044,00	0,30
Online sportfogadásokat kötök.*	538,54	373,30	61529,00	0,01
Tippmix fogadásokat kötök.*	565,14	352,41	51102,00	0,01
Ha van rá lehetőségem, a helyszínen követem figyelemmel a sporteseményeket.*	480,29	419,06	84361,00	0,01

3. táblázat: Mennyire jellemzőek a mintában szereplő férfiakra és nőkre az alábbi állítások a sportesemények figyelemmel követése során?

*szignifikáns különbség, $p < 0,05$.

Forrás: Saját adatbázis (2018)

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a férfiakkal szemben a nőket nem a maga a sportesemény és a végeredmény érdekli, hanem sokkal inkább a rendezvényhez kapcsolódó „show” elemek minősége és mennyisége. Ezek során lehetőségük van találkozni a sportolókkal, akik a sikereik folytán a média keresttüzében élik mindennapjaikat, és a különböző bulvár információknak köszönhetően háttértartalmat szolgáltatnak a hétköznapi embereknek. Ezek a híres sportolók azok számára is ismertek, akik klasszikus értelemben nem tartoznak a sportrajongók táborába, azonban a napi híradásokban a sportteljesítményük mellett a hétköznapi civil életük történéseivel is szerepelnek. A kapcsolt programok mellett a nőket jelentősebben befolyásolja a sportesemény belépőjének vagy bérletének az ára, és hogy van-e mód bármilyen kedvezményes lehetőség igénybevételére, mint a férfiakat. Továbbá a nőkre szignifikánsan nagyobb mértékben hat a szurkolói csoportok viselkedése is. A női válaszadók többsége a szélsőséges habitusú drukker közösségekre asszociált, amelyek viselkedése sok esetben negatív hangvételben szerepel a híradásokban. Az emberek többsége általában a veszélyes jelzővel társítja a

törzsszurkolók fellépését, így ez a megállapítás összefüggésben van azzal, hogy a kutatásban szereplő nők számára jelentősen fontos a sportesemény, mint közösségi program. A nők szignifikánsan nagyobb számban nyilatkoztak úgy, hogy a sportrendezvény által együtt lehet a családjával, barátaival és munkatársaival is, akik feltételezhetően szintén idegenkednek a radikális rajongói szervezetektől. Az eredményeket a 4. táblázatban szemléltetem. Ezek hatására a **H5 hipotézisem igazoltam** a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.

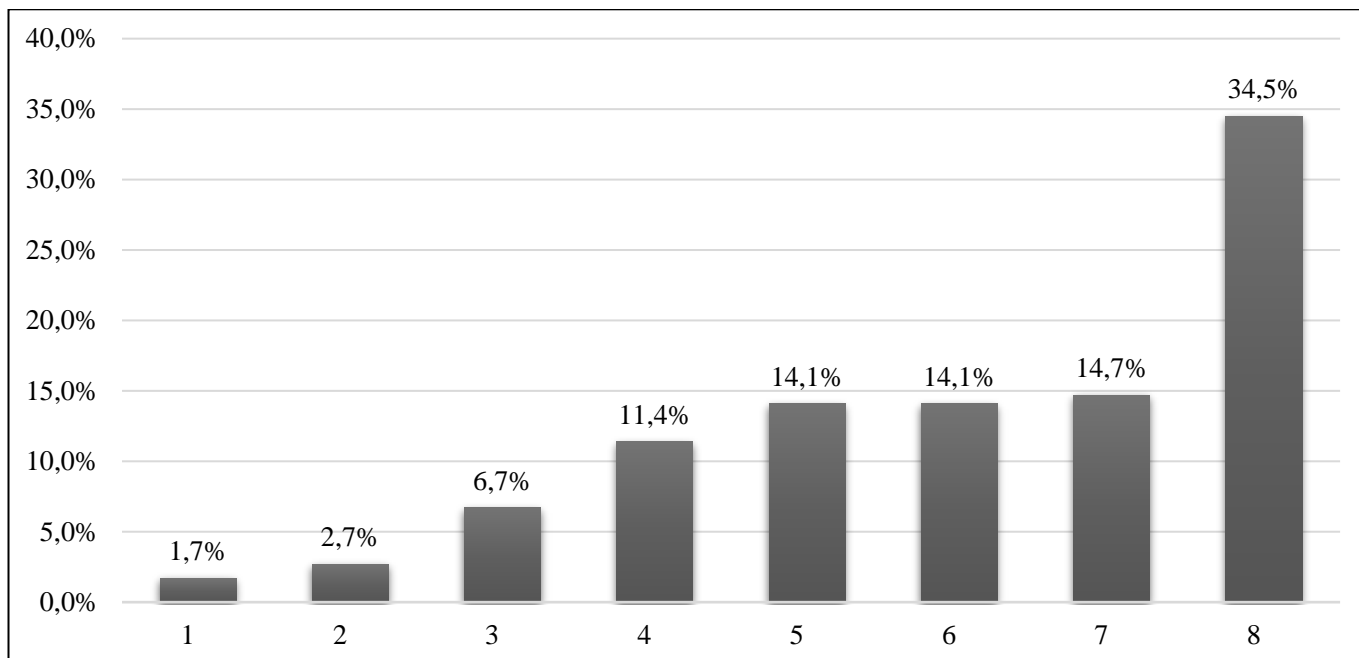
Mennyire befolyásolják Önt az alábbi tényezők a sportrendezvények látogatása során?	Rangátlag		Mann–Whitney U próba értéke	p
	Férfi	Nő		
Jegy / bérlet ára*	419,70	466,66	108 115,50	0,01
Kedvezményes jegy (családos, nyugdíjas, diák) *	409,54	474,64	112 097,50	0,01
Szurkolói csoportok viselkedése*	386,33	492,87	121 194,00	0,01
Sport típusa (csapat, egyéni, technikai sportok) *	490,93	410,71	80 192,50	0,01
Sportesemény hangulata*	465,84	430,41	90 025,50	0,03
A sportesemény beharangozása (plakát, szórólap, reklám) *	420,39	466,12	107 841,50	0,01
Kapcsolt programok (pl. fotózás sportolókkal, autogram osztás, szurkolói nyereményjátékok, vetélkedők stb.) *	403,87	479,10	114 320,50	0,01
Közösségi program (együtt lehetek a családommal, barátaimmal, munkatársaimmal, ellenségeimmel) *	391,03	489,19	119 354,00	0,01

4. táblázat: Sportesemény látogatást befolyásoló tényezők

*szignifikáns különbség, $p < 0,05$.

Forrás: Saját adatbázis (2018)

A **H6 hipotézisem** során feltételeztem, hogy az emberek kiemelkedő sportesemények során lemondanak a jól megszokott és hagyományos TV műsoraikról, és helyettük a sportközvetítéseket választják. A 8 fokozatú Likert-skála értékének átlaga (6,07) azt mutatja, hogy a kitöltők inkább egyetértenek ezzel az állítással. A kutatásban szereplők közül 77,4% értett egyet azzal, hogy amennyiben szerepel a médiában, akkor a mega rendezvények TV közvetítéseit nézi. Ebből szinte a fele kitöltő (34,5%) nyilatkozott úgy, hogy teljes mértékben jellemző rá ez az állítás, így a 891 főt tartalmazó vizsgálat eredményeinek elemzése során megállapítottam, hogy az emberek nem sportág-specifikusan passzív sportfogyasztók, hanem jellemzően sportrendezvényekhez kapcsolódva követik a sportot, így a nagy nemzetközi sportesemények létjogosultsága felértékelődik. Az eredményeket az 6. ábrán szemléltetem. A fenti adatokat felhasználva kijelentem, hogy a **H6 hipotézisem igazoltnak tekintem** a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.



6. ábra: Olimpia, Világbajnokság, Európabajnokság vagy egyéb kiemelt sportesemény esetén, ezek sportközvetítéseit választom a megszokott TV műsorok helyett (N=891 fő)

Forrás: Saját adatbázis (2018)

A minta elemzése során megállapítottam, hogy a vizsgálatban szereplő 19-30 éves egyetemi korosztály sportolási szokása az Eurobarometer (2014) felméréshez (44%) hasonlóan kritikusan alacsony (53,5%) szinten áll. Ez az eredmény felhívja a figyelmet arra, hogy az egészségtudatos életforma népszerűsítésében még továbbra is fontos feladatok állnak mind a kormányzat, mind a lakosság előtt a javulás érdekében. Mivel azonban a vizsgálati területem a versenysport volt, és ez a megállapítás a szabadidősportolásra vonatkozik, ezért részletesebb kifejtésére nem térek ki.

A minta elemzése során kiderült, hogy 19-30 éves korosztály már nem a televízió képernyők előtt töltik az idejüket, sokkal inkább meghatározó az okos eszközök és az online készülékeken keresztül történő információszerzés.

- ***Javaslom, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság és a hazai sportági szabályozók készítsenek sportági tartalmakat online formában ezen felhasználóknak, hiszen a jelen fiatal generációinak a „mobilitás” korában már nem a televízió az elsődleges médiaforrás.***

Vizsgálatom során megállapítottam, hogy hazánkban több sportág fennmaradása az állami támogatástól függ. Magyarország esetében a sport kiemelt állami támogatása arra vezethető vissza, hogy a rendszerváltást követően elmaradt az önszerveződésen alapuló fejlődés, nem, vagy csak részben jelentek meg azok a tendenciák, amelyek a nyugati sportmodell üzleti modellként történő üzleti kialakulását eredményezték. Hosszútávon várható a kormányzati támogatás csökkenése, ami felveti a sport üzleti alapú finanszírozását.

- ***Javaslom, hogy a szakszövetségek és a sportszervezetek tegyenek lépéseket a klasszikus szponzoráció növelése érdekében, hiszen ez segítheti őket az áttérésben az állami támogatások megszűnte utáni üzleti alapú működésre.***

Az általam vizsgált sportágak üzleti alapú működésének előfeltétele ezen sportágak nézettségének növekedése. A kutatásom során a WANN (1995) kérdőívének („Sport Fan Motivation Scale”) általam módosított verzióját használom. A kutatás során kialakított Szurkolói Motiváció Kérdőív 40 állítást tartalmaz, melyekre a kitöltőnek egy 8-fokú Likert-skálán kellett jeleznie a rá jellemző egyetértés mértékét.

Az általam kialakított 8 faktort felhasználtam, hogy megvizsgáljam az összetevők motivációs hatását a szurkolókra. Az egy tárgykörbe tartozó 3 állításra adott válaszokat összegeztem, és átlagot vontam belőlük. Az így kapott értékek segítségével meghatároztam, hogy a 8 faktor közül melyiknek van nagyobb befolyása a sportkövetési motiváció tekintetében.

Az adatok elemzése során láthatjuk, hogy az interaktivitással kapcsolatos állításokra adott válaszok átlagának az értéke a legalacsonyabb (2,94), de a sportfogadás (3,44) sincs túl nagy befolyással a mintában szereplőkre a sport figyelemmel követése során.

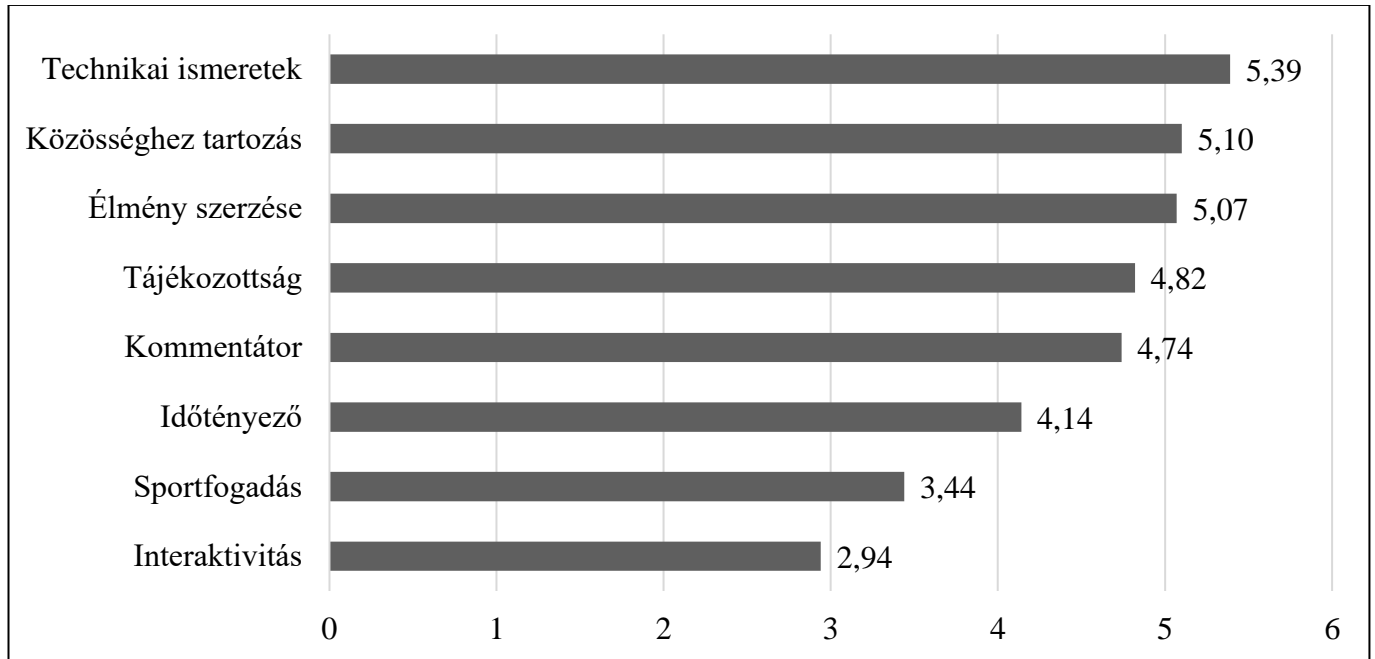
A technikai ismeretekkel kapcsolatos válaszok átlagpontszáma a legmagasabb (5,39), amely alapján azt a megállapítást vonom le, hogy a mintában szereplőknek fontos, hogy technikai ismeretekkel rendelkezzenek a figyelemmel követett sportággal kapcsolatban. Az állandó információáradatból ki kell tűnni valamivel, hogy megnyerjük a nézők figyelmét. Erre a háttértartalmak, a különböző információs csomagok szolgáltatása tökéletes eszköz, hiszen a modern technikai felszerelések felhasználásával már lehetőség van a részletes technikai-taktikai elemek szakértők általi elemzésére, ami olyan bonyolult összefüggésrendszerek vizsgálatára kínál lehetőséget, amelyekre az egyéni információkeresés során nagy valószínűséggel a nézők nem figyeltek volna fel.

A közösséghez tartozás (5,10) faktor értéke is kiemelkedő, amely bizonyítja a sport közösségformáló erejét, amelyből azt a következtetést lehet levonni, hogy a sportágaknak nemcsak egyszerű és könnyen érthető szabályrendszerrel kell rendelkezniük, hanem olyan lebonyolítási renddel is, amelyek teret engednek a közösségformálásnak. A globalizáció során a nemzeti öntudat megőrzésének egyik terepe a sport lehet.

Az élmény szerzése faktor eredménye (5,07) alapján kijelenthető, hogy a sportesemény során az esztétikus elemekkel rendelkező sportágak előnyt élveznek a szurkolói motiváció tekintetében. Továbbá a sport esztétikája, a látványos, izgalmas és szép mozdulatok vonzzák a közönséget. A sport e tekintetben felveszi a versenyt egyéb élményt kínáló kikapcsolódási lehetőségekkel, mint egy könnyűzenei koncert, egy színházi előadás vagy egy mozifilm.

A tájékozottság (4,82) és a kommentátor (4,74) faktor értékei bizonyítják, hogy a mintában szereplőknek fontos a sportágakkal kapcsolatos ismeretek megszerzése.

Az eredményeket a 7. ábrán szemléltetem.



7. ábra: Szurkolói motivációs faktorok eredményei a mintában (N=891 fő)

Forrás: Saját adatbázis (2018)

Eredményeim alapján;

- *Javaslom a sportágak technikai elemeinek egyszerűsítését, illetve szorgalmazom a túl bonyolult szabályok és taktikai-technikai elemek megértését elősegítő oktatóanyagok, közönségtalálkozók létrehozását, ahol a szurkolók akár testközelből is találkozhatnak a sportesemények sztár sportolóival.*
- *Változtatást javaslok a sportágak lebonyolítási módjában, annak érdekében, hogy a sportesemények akár a helyszínen, akár a televízió képernyők előtt közönségteremtő alkalmak legyenek. Mindkét esetben a közös szurkolás jelenthet olyan élményt, amely biztosítja ezt.*
- *Javaslom, hogy a sportesemények szervezői a helyszínre kilátogató tömegbázis növelése érdekében a férfi szurkolók mellett – akik főleg a sportesemény miatt látogatnak ki az eseményre – gondoljanak a nőkre is, akiknek kiemelt fontosságú a „show” elemek minősége és mennyisége. Kapcsolt programok kialakításával lehetőség van valódi szórakoztató kikapcsolódást jelentő sportesemény létrehozására, amely során a családok és a baráti társaságok minden tagja megtalálja a számára ideális kikapcsolódást ezek követése során.*

A kutatott sportágak elemzése során megvizsgáltam a különbségeket az adott sportág követői és nem követői között. Ezek alapján megállapítottam, hogy a laikus nézőknek valamilyen élményt kell nyújtani ahhoz, hogy sportrajongókká váljanak, és kövessék a sportág eseményeit.

A *vívás* a nézettségi szempontból hátrányban van, hiszen a sportág nem nyújt kiemelkedő látványvilágot. A közvetíthetősége korlátozott, hiszen a védőruházatnak köszönhetően nem beszélhetünk meghökkentő megnyilvánulásokról a sportolók részéről, ami igazán izgalmassá tenné a szakágat a nézők számára. Az igazán feszült koncentrációt igénylő pillanatok a sisak miatt rejtve maradnak a nézők előtt. A protokoláris szabályok miatt a helyszíni szurkolás sem jelent felejthetetlen élményt, hiszen a kiabálás és a túlzott szurkolói viselkedés tiltott a nagyfokú sportolói koncentráció miatt. A bonyolult szabályrendszer és a gyors mozdulatok miatt a technikai elemzések előtérbe kerülnek. A közeli képsorok, amelyek az akciót lassítva szemléltetik, továbbá a bonyolult mozdulatok elemzése elengedhetetlen a közérthetőség szempontjából.

A *kajak-kenu* sportesemények követése során a szabadtéri lebonyolításnak köszönhetően nagyon sok élmény éri a televíziós vagy helyszíni nézőket. Közvetíthetőségi vizsgálata során megállapítottam, hogy a látványos televíziós jelenlét a teljes futam alatt biztosított. Túlnyomóan a távoli képek dominálnak, de ahogy a sportolók haladnak a célvonal felé, úgy lesz egyre izgalmasabb a közvetítés, és ezt a közeli képekkel, a sportoló arcán látható koncentráció és fáradtság kiemelésével fokozzák is. A közösséghez tartozás tényezője is megjelenik a sportágban, ami a közös szurkolás élménye miatt a magyarságtudat faktort is hangsúlyossá teszi. A sportág ismerete, a lassítások, a sportolók taktikai megoldásainak elemzése, valamint a hajók kialakításáról szóló információk fontos elemei a közvetítésnek, amelyet egy jól felkészült kommentátor képes biztosítani.

A *birkózás* hagyományosan könnyen „szurkolható” sportág. A sportolók és az események igénylik a magas szurkolói aktivitás jelenlétét, amely emeli az élményelemeket a figyelemmel követés során. A „csalások” és a „részhajló ítéletek” jelen vannak a sportágban, amelyek megakadályozására alapvető feladatként kell tekintenie a szabályozóknak, hiszen ezek miatt presztízsveszteség éri a sportágot. A kitöltők főleg akkor találkoznak a sportággal, ha annak van magyar érdekeltsége, és feltételezhetően ebben az esetben végig nézik a mérkőzéseket, legyen az akármilyen hosszú vagy adott esetben akár unalmas.

A *torna* sport vizsgálatakor fontos kiemelni, hogy az élmény, mint tényező nagyon magasán jelen van a sportágban. A tornászok már önmagukban csak a megjelenésükkel esztétikai élményt nyújtanak a közönségnek, amit a különböző tornaszereken bemutatott, sok esetben a fizika törvényeit meghazudoló mozgásformákkal fokoznak. Az embereknek szükségük van arra, hogy csodálják a sportolókat, valamint az általuk elért teljesítményt. Hasonlóságot tapasztalhatunk a vívás sportág szurkolói protokolljával, hiszen a helyszíni sportfogyasztás során nemhogy a bekiabálások tiltottak, de még a túlzott taps és egyéb véleményformálás is elmarad a sportágban. Ez a lebonyolítási rendszernek tudható be, hiszen ebben a sportágban több különböző tornaszereken versenyeznek a sportolók egy időben. A sportágban egy igen bonyolult pontszámítási rendszer segítségével hirdetnek győztest a bírók. Ennek a megismeréséhez, és

megértéséhez szükséges, hogy a tornát követni kívánó laikus fogyasztó háttér információkat szerezzon. Ehhez nagy segítséget nyújtanak a különböző technikai elemzések, amelyek során a szakértők megismertetik egy-egy mozdulat nehézségét, egyúttal felhívják a figyelmet arra, hogy az adott elem végrehajtása során milyen fizikai és mentális igénybevétel éri a tornászt. A gyakorlatok időbeli rövidsége maximalizálja a szurkolással járó izgalmat, hiszen egy-egy talajtorna-gyakorlat nem hosszabb két percnél, a sportoló szerkez lépésétől a gyakorlat utáni reakcióig.

Az *öttusa* sportág korábban sok esetben volt túl hosszú, és túlságosan eseménytelen a laikus nézők számára. A szabályozók ennek köszönhetően megváltoztatták a lebonyolítási rendet, mely 2009 óta a következő: vívás, úszás, lovaglás és kombinált futás-lövészet. Az „öt tusa” egyenként nagyon sok időt vett el a közvetítésekből, illetve a több helyszín is nehezítette a TV társaságok dolgát. Emiatt a sportág szabályozói döntésének megfelelően ma már – az úszás kivételével – egy helyszínen rendezik meg a sportág versenyszámait. A technikai ismeretek a különböző sportági elemek miatt elengedhetetlen a mintában szereplők számára az öttusa tekintetében. A szakágat követők számára fontos, hogy hozzászólhassanak a műsorfolyamhoz, ezáltal interaktívvá téve azt. Fontos megjegyezni, hogy az ötkarikás játékok idejében – szinte egyedülálló módon – lehetőségük van a szurkolóknak az öttusa verseny végső győztesére fogadni. Az egyéni sportágakkal kapcsolatban a sportfogadás lehetősége korlátozott, így ezzel a lehetőséggel az öttusa sportág kiemelkedik az egyéni sportágak mezőnyéből.

A *cselgáncs* sportág szabályozói számára fontos volt, hogy látványosabbá tegyék a cselgáncsot, hogy az egyszerű sportfogyasztó is megértse, tudja, hogy éppen mi zajlik a tatamin. Ez bölcs döntésnek bizonyult, hiszen a vizsgálat adatait elemezve is megállapíthatjuk, hogy a sportággal kapcsolatos tájékozottság az, amelyik kiemelt fontossággal bír a sportág követése során. A tájékozottság és az információszerzés szempontjából fontos a televízióban való megjelenés, hiszen a sportág szabályai az egyszerűsítések ellenére is sok esetben érthetetlenek, vagy túl bonyolultak a laikus TV nézőnek. Bár a kommentátor személye és felkészültsége és a technikai elemzés sem mutatott szignifikáns különbséget, azonban ezek a tényezők is elengedhetetlenek a valóban értő sportfogyasztáshoz a cselgáncs szempontjából.

- ***Javaslom a vizsgált sportágak szabályozóinak, hogy lehetőségük szerint növeljék a sportágak médiában való szerepvállalását, hiszen csak így biztosítható a folyamatos köztudatban való jelenlét. Ezzel a lépéssel nemcsak a sportágak népszerűsége nő, hanem a sportfogyasztók tudásbázisa is, amely alapvető követelmény ahhoz, hogy a laikus nézőből értő sportfogyasztó váljon. Amennyiben nő a sportágakat követők száma, úgy a szakágak potenciálja is emelkedik, ezáltal versenyképesebbek lesznek. Ennek következtében stabil gazdasági alapokon működő sportágak hozhatóak létre, amelyek számunkra hagyományos sportsikerességük miatt is fontosak.***

5. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ, ILLETVE ÚJSZERŰ EREDMÉNYEI

T1: A szekunder kutatás folyamán a nemzetközi és a hazai szakirodalmi feldolgozás során összegeztem a korábbi versenyképességi kutatásokat, és megfogalmaztam az egyéni sport versenyképességére ható tényezőket. A cél a nézettség növelése, amely az izgalom fokozásával, a látványos és könnyen érthető lebonyolítással és a kimenet bizonytalanságának növelésével jelentősen elősegíthető.

T2: A szakirodalom és a kutatás eredményeinek felhasználásával megállapítottam, hogy a kiemelkedő látványvilág, a gyors és izgalmas lebonyolítás, illetve a bizonytalan kimenet miatt választják a sportot a sportfogyasztók a helyszínen vagy a médiában.

T3: A kialakított részletes faktorok alkalmazásával megvizsgáltam, hogy mely tényezők befolyásolják a mintában szereplőket a sport követése során. Megállapítottam, hogy a technikai ismeretek kiemelkedő fontosságúak a kitöltőknek. Emellett a magyarságtudat, illetve az együvé tartozás összetevők kiemelkedő fontossággal bírnak a sportfogyasztás során. Továbbá a sport esztétikája, a látványos, izgalmas és szép mozdulatok vonzzák a mintában szereplőket.

T4: Passzív sportfogyasztási motivációs vizsgálatot végeztem, amelyben megállapítottam, hogy amíg a férfiak a sportrendezvény iránt érdeklődnek, addig a nőkre elsősorban a sportolók személye, a belépők ára, illetve a különböző kapcsolt programok hatnak motiváló tényezőként, és nem a várható eredmény vagy a pályán zajló küzdelem a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály tekintetében.

T5: Megállapítottam, hogy a mintában szereplő fiatal felnőtt korosztály sportfogyasztása függ a grandiózus méretű és minőségű sporteseményektől, így a nagy nemzetközi sportrendezvények létjogosultsága megkérdőjelezhetetlen.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A sport hazánkban kiemelt stratégiai ágazat, támogatása a kormányzat részéről soha nem volt még ilyen mértékű, mint napjainkban. Társadalmi összetartó tényezőként van jelen a lakosság mindennapjaiban, mely a sportesemények során a közösséghez tartozás utáni vágyódáson keresztül nyilvánul meg. Hazánkban a nemzeti identitástudat a sport révén csúcsosodik ki, hiszen a magyarságtudatnak köszönhetően a nagy nemzetközi sportrendezvények során magyar szurkol magyarnak, amely politikai hovatartozástól függetlenül zajlik és a különböző, sok esetben ellenséges szurkolói csoportok összetartásával valósul meg. Vizsgálataim során megállapítottam, hogy a sport és azon belül is az egyéni sport versenyképességét azok televíziós nézettségén keresztül érdemes vizsgálni. Kutatásomban az egyéni sport vizsgálatára helyeztem a fókuszot, és hat egyéni, hagyományos olimpiai sikersportágunkat térképeztem fel az átlagemberek szemével. A kajak-kenu, a vívás, az öttusa, a birkózás, a torna és a cselgáncs olyan sportágak az olimpia programjában, amelyekben hazánk sportolói kiemelkedő eredményeket értek el, azonban a nézettségi adatok szerint népszerűségük a világban megkérdőjelezhető. A dolgozat fő célkitűzése az, hogy megtaláljam azokat a tényezőket, amelyek arra ösztönzik a hagyományos TV nézőket, hogy figyelemmel kövessék a sportot. Ennek érdekében fontosnak tartottam, hogy a vizsgálatban ne szurkolókat, vagy szurkolói csoportokat kérdezzek meg, hiszen az ilyen módon kapott eredmény torzíthatja a valós képet.

Ismertettem, hogy az egyéni sportok fő versenyhelyszíne a négyévente megrendezésre kerülő olimpiai játékok, hiszen ilyenkor a televíziós közvetítések során azok a sportok is a híradások élén szerepelnek, amelyeket egyébként négy évig mellőz a média. Ennek érdekében szükségesnek tartottam kihangsúlyozni azt, hogy azoknak a sportágaknak, amelyeknek szinte csak az ötkarikás játékokon való szereplés generál televíziós megjelenést, elengedhetetlen a médiaképesség feltételrendszeréhez való minél szorosabb alkalmazkodás. Megállapítottam, hogy a hagyományos, nagy múltra visszatekintő sportágak veszélyeztetve vannak a televízió képernyőjére kitalált modern, úgynevezett „made for television” sportágakkal szemben. Azon sportágak, amelyek nem tesznek lépéseket a minél izgalmasabb vagy látványosabb versenyrendszerért, hátrányba kerülnek a nézőkért folytatott harcban. A képlet nagyon egyszerű; amelyik sportágat nem vagy alig nézik, távoznia kell az ötkarikás játékok programjából, hiszen azok az alacsony érdeklődés miatt nem szolgálják a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) érdekeit. A TV közvetítésekből befolyt jogdíjak hatalmas bevételeket generálnak a NOB-nak, amely összegek olimpiáról-olimpiára emelkednek. A magas nézettség jelentős üzlet, amely hatalmas gazdasági hasznot jelent a teljes olimpiai mozgalomnak. A kutatás során kapott adatokból kijelentem, hogy amelyik sportág kikerül az elit kalapból, annak nagy valószínűséggel megszűnik a világban jelenleg betöltött kiemelkedő szerepe. Ötkarikás játékok esetében nemzetközi szinten a sportág támogatói között a NOB kiemelkedő szerepet tölt be, amely minden olimpia után elemzi az adatokat, és a nézettség függvényében határozza meg a szubvenció mértékét a

sportágak között. Hazánkban az állami támogatás mértéke nem nézettség, hanem eredményesség kérdése, amelyben masszív szerepet tölt be az olimpiai szereplés. A játékokon szereplő sportágak azért küzdenek, hogy bent maradjanak a programban. Ez a küzdelem nemcsak a többi olimpiai sportággal szemben történik, hanem a jelenleg még nem ötkarikás sportágak ellen is zajlik. Mindenkinek az a célja, hogy a nagy nézettséget biztosító olimpiai mozgalomban szerepeljenek.

A nyugati mintájú sportágazat kialakításához elengedhetetlen egy versenyképes sportipar létrehozása, amelyben a szakágak nem az állami támogatástól függenek, hanem gazdasági potenciáljukat felhasználva önálló gazdálkodó szervezetként képesek a haszon-és profitmaximalizálásra. Ehhez természetesen szükséges a sportgazdaság fejlesztése és a benne dolgozó szakemberek képzése, hiszen a sportágazat már régen meghaladta a hagyományos értékeit, ahol a mozgás öröme és a szabadidő hasznos eltöltése volt a fő szempont. Ez a terület mára már üzletté vált, amely az erkölcsi haszon mellett komoly gazdasági sikereket is produkálhat, amennyiben a benne dolgozók ismerik és értik azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják az iparág mindennapi működését.

Az önálló, állami felügyelet nélküli működéshez a sportszervezeteknek a szponzorációs piac fellendülésére van szükségük. Véleményem szerint addig, amíg ilyen nagymértékű az állami szerepvállalás, addig ez a folyamat elképzelhetetlen. Egyrészt a sportot támogató vállalatok kapacitás hiányában már nem tudnak miből tovább finanszírozni, másrészt a sportágak képviselőinek a jelenlegi helyzet nagyon kényelmes, hiszen manapság az eredményesség szabja meg az állami támogatás mértékét, így az igazán sikeres sportágaink nincsenek rászorulva a szponzoráció intézményére. Az igazi problémát azonban az állami források feltételezhető megszűnése okozza. A fő kérdés jelenleg csak az, hogy mikor következik be ez a drasztikus változás. Azok a szakágak és sportszervezetek akik nem készülnek fel időben a váltásra versenyhátrányba kerülnek, mivel támogató bevételek hiányában a fennálló költségek hamar csődközeli állapotot okozhatnak. Ennek fejében megállapítható, hogy hatalmas kockázatot vállal az, aki nem készül fel a közeledő veszélyre.

A disszertációm során áttanulmányoztam a releváns témával kapcsolatos szakirodalmat, hogy megtaláljam a számomra leginkább használható versenyképesség definíciót. Megállapítottam, hogy a versenyképesség során a piaci eredményesség mellett az érintetteknek törekedni kell a keresleti küzdelemben való helytállásra, illetve készséget kell szerezniük a hatásos alkalmazkodásra is. Egyúttal a versenyképesség mértéke függ azok részvételének sikerességétől, a tartós fennmaradásuktól és a gazdasági potenciáljuk mértékének gyarapodásától a verseny során. Azok az érintettek tekinthetőek versenyképesnek, amelyek ezen tényezők maximalizálására törekednek miközben versenyben állnak versenytársaikkal. Elfogadtam STOCKER – SZABÓ (2011) értelmezését, miszerint a versenyképességet a sportban kétféleképpen értelmezhetjük, nemzetgazdasági sportszakmai és sportgazdasági versenyképességként. Megállapítottam, hogy globális szinten létezik a sportágak közötti sportszakmai és sportgazdasági verseny, amelyek

összefüggenek. Kijelentettem, hogy a versenyképességüket meghatározó tényezője a nézettség. Ennek függvényében egy 1006 fős minta segítségével vizsgáltam sportfogyasztási szokásokat.

Megállapítottam, hogy a látvány-és csapatsportok sportgazdasági potenciáljával az egyéni sportok alig tudják felvenni a versenyt, azonban megfogalmaztam, hogy a jelentős sportsikerekkel rendelkező egyéni sportágak nézettsége hogyan növelhető.

A kutatás alapján kijelentettem, hogy a tudás-információbázis növelése a sportok területén kiemelkedő fontosságú a mintában szereplők számára. A kitöltők számára a prioritást továbbá a magyarságtudat és az együvé tartozás, mint közösségformáló tényezők jelentik. A tényezőket tovább vizsgálva kijelentettem, hogy a sportesemény figyelemmel követése során az esztétikus elemekkel rendelkező sportágak előnyt élveznek, ezáltal jobban vonzzák a mintában szereplőket.

Kijelentettem, hogy leginkább a kiemelkedő látványvilág, a gyors és izgalmas lebonyolítás, illetve a bizonytalan kimenet miatt választják a sportot a sportfogyasztók.

Bemutattam, hogy a kutatás során kapott adatok alapján a férfiakat inkább maga a sportesemény és annak színvonala érdekli, mint az egyéb sporteseményhez kapcsolt programok, amelyek főleg a nőkre jellemző a mintában.

Megállapítottam, hogy a férfiak jobban érdeklődnek a sportesemények iránt, mint a nők. Megfogalmaztam, hogy a nők inkább a sportesemények során zajló „show” elemek és kapcsolt programok iránt érdeklődnek, mintsem a sportteljesítmény és színvonal iránt. Disszertáciomban bemutattam, hogy az emberek szívesebben néznek magas színvonalú sporttal kapcsolatos rendezvényeket, mint a jól megszokott műsorokat, ezáltal felhívtam a figyelmet a kiemelt „giga” sportesemények fontosságára.

A kutatásom eredményeit felhasználva végső javaslatom, hogy lehetőségükhöz mérten a sportágak nemzetközi és hazai szabályozói teremtsék meg a feltételeket a minél magasabb mértékben történő szereplésre a médiában. A nézettség az a kulcstényező, amellyel a sportáguk versenyképességi potenciálja növelhető, hiszen csak a médiában történő szereplés jelenti a folyamatos ismertség fenntartásához szükséges eszközt. A sportfogyasztók sportágakkal kapcsolatos tudásbázisának növelése, illetve az érdekes összefüggésekre való rámutatás növeli a sportágak népszerűségét, hiszen a kellő információs háttér nélkül nem válhat tudatos sportfogyasztóvá a laikus néző. Az akaratlagos figyelemmel követés következtében nézettebbek lesznek a sportágak, ezáltal a gazdasági potenciáljuk, vagyis versenyképességük is nő. Ennek a folyamatnak a következménye pedig egy a jövőben várható kihívásokra felkészült sportágazat, amely gazdasági alapon működve is megállja a helyét. A hazai szurkolók számára kiemelten fontos a sportági sikeresség, hiszen a magyarság számára a sport egy nemzeti identitást meghatározó tényezőként funkcionál.

7. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓK



**DEBRECENI
EGYETEM**

**DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR**

H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

Nyilvántartási szám: DEENK/116/2018.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Madarász Tamás
Neptun kód: CG32D3
Doktori Iskola: Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10050148

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (6)

1. Gergely, É., **Madarász, T.**, Pierog, A.: A magas szintű teljesítményhez szükséges háttértényezők feltárása hallgatói mintán.
Taylor 9 (1), 139-145, 2017. ISSN: 2064-4361.
2. Bácsné Bába, É., Szabados, G., **Madarász, T.**: Munkavállalók fizikai állapot felmérésnek tapasztalatai a KKV szektorban.
Taylor 9 (2), 179-187, 2017. ISSN: 2064-4361.
3. **Madarász, T.**: Néhány választott egyéni sportág jelenlegi helyzetének és versenyképességének elemzése Magyarországon.
International Journal of Engineering and Management Sciences. 1 (1), 1-20, 2016. EISSN: 2498-700X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.21791/IJEMS.2016.1.31>
4. **Madarász, T.**: Stratégiai lehetőségek a birkózás versenyképességének fenntartására Magyarországon.
Taylor 8 (4), 25-34, 2016. ISSN: 2064-4361.
5. **Madarász, T.**: Stratégiai lehetőségek az öttusa sportág versenyképességének fenntartására Magyarországon.
Taylor 8 (2), 103-110, 2016. ISSN: 2064-4361.
6. **Madarász, T.**, Bácsné Bába, É.: Survey on the Employees' Fitness Condition and the Employers' Health Preservation Possibilities in Case of Small and Medium-sized Enterprises.
SEA: Practical Application of Science. 4 (2), 205-212, 2016. EISSN: 2360-2554.

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2018.04.26.



KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Mindenekelőtt szeretném köszönetem kinyilvánítani a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Vidékfejlesztés, Turizmus- és Sportmenedzsment Intézet Igazgatójának; *Dr. Pető Károly* professzor úrnak, hogy elősegítette a szakmai fejlődésemet. Továbbá köszönettel tartozom az Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola vezetőjének; *Dr. Popp József* professzor úrnak a kiemelkedő szellemi iránymutatásért, bölcs tapasztalataiért és segítő szándékú javaslataiért. Szeretném megköszönni a magas minőségű koordináló munkájuk során tapasztalt mindenkori támogatást az Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola titkárának; *Dr. Dajnoki Krisztina* egyetemi docens asszonynak, illetve az Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola asszisztensének; *Dr. Harangi-Rákos Mónika* adjunktus asszonynak.

Szeretném kifejezni hálámat a *családomnak*, hogy szeretnek, hogy minden álmomban együtt hisznek velem, támogatnak, biztatnak és tartják bennem a lelket. Köszönöm édesanyám, édesapám, nagymamám és bátyám, hogy olyan dolgokat vihettem végre az életemben, ami nélkületek soha, de soha nem sikerült volna. Szeretlek titeket és ígérem, folytatjuk!

Köszönöm a *páromnak és családjának*, hogy elviseltek akkor is, amikor nehezebb napjaim voltak, és szeretném biztosítani őket arról, hogy soha nem fogom elfelejteni a kedvességüket. Töreksem, hogy a jövőben csakis a szép és jó pillanatok futára legyek az életükben!

Hálás vagyok a *barátaimnak*, hogy elnézték nekem a túlzott elfoglaltságomat, és megbékéltek a kevés minőségi idővel, amit a barátságunk ápolására fordítottam.

Köszönöm a *munkatársaimnak*, hogy sokszor átvállalták azokat a feladataimat, amelyeket a lelkiismeretes segítségük nélkül nem tudtam volna kellő minőséggel végrehajtani.

Büszke vagyok az *Eleven Events és a Helldance csapatára*, hogy támogatásukkal és segítségükkel megvalósítottuk mindazt, ami évekkkel ezelőtt csak álom volt. Köszönöm, hogy biztatok bennem, és a nehéz időszakokban is kitartottatok mellett.

Köszönetnyilvánítás illeti meg a dolgozat elkészültében való segítségéért *Dr. Csipkés Margit* adjunktus asszonyt és *Kóródi Kittit*, aki maga is hamarosan doktor lesz. Hálás vagyok az odaadó szakmai segítségükért, és a statisztikával kapcsolatos kérdéseimre adott aprólékos válaszaikért.

Köszönöm a gyors segítségét és kedvességét a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar *Tanulmányi Osztályának dolgozóinak*.

Szeretném hálámat kifejezni a sportkarrierem során mellettem álló edzőimnek, *Raus Tamásnak* és *Nagy Istvánnak*, továbbá a támogató „szakmai stábnak” (*Robinak, Zolinak és Balázsnak*), hogy felkészültségükkel és állhatatos munkájukkal lehetővé tették, hogy olimpikon sportolónak mondhassam magam. A hosszú évek alatt a sport világában megedződött képességeim, a kitartás és az elhivatottság,

továbbá a győzni akarás számtalan alkalommal lendítettek át a holt ponton a civil életben, így a disszertáció írása során is. Egyúttal szeretnék utat mutatni a sportoló fiataloknak, hogy ne elégedjenek meg a minimummal, törekedjenek a maximumra a sportpályán és a tanulásban is, hiszen a sportkarrier után is van élet, és kellő kitartással minden elérhető!

Végül de nem utolsósorban elmondhatatlanul hálás vagyok témavezetőmnek, a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Sportgazdasági- és menedzsment Tanszék tanszékvezetőjének; *Dr. Bácsné Dr. Bába Éva* egyetemi docens asszonynak a mindenkori őszinte, kötelességtudó segítségéért, magas színvonalú szakmai támogatásáért és céltudatos irányításáért a hosszú, gyakran rögös út alatt. Köszönöm, hogy évekkkel ezelőtt ismeretlenül is elfogadta a doktori képzésre való jelentkezésem, és bízom benne, hogy nem okoztam csalódást az elmúlt évek közös munkája alatt. Szorgalmam és kitartásom a jövőben csak fokozódni fog, és előzetes engedélyével, a továbbiakban is mentorként fogok gondolni Tanárnőre!

Kedves *olvasó!* Köszönöm, hogy elolvasta a doktori disszertációm, és bízom benne, hogy magas minőségű szellemi terméként fogja értékelni a munkámat.